

Sto let spisovatele Ludvíka Součka

Když to v pondělí [18. 5.] píšu, bylo by Ludvíku Součkovi **sto let a den**. Kdybyste ho náhodou neznali, heslo na Wikipedii pomůžte: Ludvík Souček – Wikipedie. Námitka, že vynikl, protože neměl ve své době konkurenci, ta je placatá jako Země. Konkurence je vždycky. Bezesporu by to měl horší, kdyby ho po roce 68 vyškrtili anebo vyloučili ze Strany, ale překonával i bez toho v životě svým takové množství vnitřních a vnějších problémů, až je zázrak, že napsal, co napsal.

Má matka učila děvčata na střední ekonomické škole a dost četla a k Součkovi taky přišla, a to navzdory tomu, že neholdovala science fiction: pochopila jeho význam a ještě jako dítěti mi *Cestu slepých ptáků* přinesla z půjčovny. Je krásné, jak tady Souček přímočaře navázal na Julese Verna a *Cestu do středu Země*. Geniální tah. Mimochodem, podle mě je poznat, jak tu knížku psal rychle. Na textu. Mluvíme teď hlavně o prvním dílu a ne že byl jakkoli šízený, právě naopak.

Taky napsal – pro čtrnáctideník *Ohníček* – komiksové scénáře dle dvou svých sci-fi povídek *Desetioký* a *Kraken* a škoda, že nepokračoval dalšími i dalšími seriály. K těmhle se dostal schopný kreslíř Milan Ressel a nedovedu si představit, že by to jednou někdo překreslil lépe, to je vyloučeno stejně jako ta placatost Země. Nakladatel pan Vybíral ony dva komiksy svorně vydal ve velkém formátu, je to samostatná kniha a není se čemu divit, protože se jedná o velkolepou podívanou na akci, která by dobyla Ameriku, kdyby to bylo anglicky.

Zvláště figura *Desetiokého* mě jako sedmiletého kluka stránila a ohromovala, úplně se tohle dobrodružství vymykalo jiným. Dá se sice napsat krátký seznam, čím vším se tu zřejmě

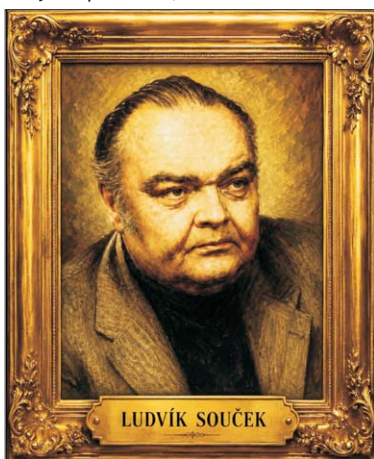
Souček inspiroval, a spadají tam rovněž autoři jako Gustav Meyrink a James Hilton, samozřejmě, ale k čemu podobné seznamy, všichni se inspirováme a Souček byl svět, který se literaturou nechal prodchnout.

Půjčil jsem si jako dítě i *Velké otazníky* a byl paf. Ilustrace Zdeňka Buriana z toho dělají ikonickou knihu, ale ikonická by zůstala i textem. Kapitoly nejsou ani moc dlouhé, ani moc krátké a pro mě byly úvodem do záhadologie, na který autor navázal knihou *Nebeské detektivky, senzace a záhady*. Jedna věc je, že umíte sumírovat fakta o podivnostech – jako kdysi pan Fort, a druhá věc je, že jste souběžně bravurní stylista. Nebývá to pravidlem (jako u Součka).

V Sobotce v Českém ráji měl hrázdnou chalupu skvělý badatel-roztočolog Karel Samšíňák a čekal jsem během besedy (1976), s čím přijde, no, a on se Součka přeptal na mravence. Zdá se, že četl jeho *Pevnost bílých mravenců*, načež se o dotyčném románu rozproudila v zahradě soboteckého statku debata. Vedle Ludvíka Součka seděl Karel Pacner a zřejmě si dopředu v autě domluvili, že se budou pošfuchovat, takže se Souček Pacnera skepticky zeptal, zda po hrdinech jeho knížky na Marsu „něco chňapne“. Použil slovo „chňapne“ a Pacner odtušil, že ne. „Není totiž prokázáno...“ Souček rozšafně mávl rukou a zabručel: „Pch. Tak to není ono, když nic nechňapne.“ Beseda proběhla v rámci festivalu Šrámkova Sobotka.

Můj tatínek byl doktor filozofie, trochu psal, a když se mu roku 1974 dostalo do rukou *Tušení stínu*, úplně ho pohltilo. Stále nám to vyprávěl. Snad jsme byli na dovolené v Krkonoších a on to stejně pořád četl. Koupili

pokračování na str. 2

OBSAH

Sto let spisovatele Ludvíka Součka	1	David Barnett: Andělské zrcadlo	20	Královna komet – mezi návraty	27
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Tolkienův Příběh o Kullervovi	21	Břemeno volby	28
Hvězdný bulvár	3	DOPORUČUJI	22	Časem s vědou – květen	29
Krutý květen	14	Meditace o měkké a tvrdé síle	23	Digitalizované odcházení	30
Robert Jackson Bennett: Krev titánů	15	Příznivá statistika	24	DOGMA	31
Poznejte svého překladatele	16	Británie vs. Rakouský žalář	25	FF Parcon 2026	32
Upíři ve věžáku: podoby a proměny	17	Časem s vědou – duben	27	Mír nebo válka	32

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Tenhle Interkom vypadá jako jedno velké smuteční oznámení, během deseti dnů jsme přišli o Leonarda Medka, Lenku Pilchovou, Jarku Novákovou a Inku Hanušovou (Jelínkovou). V posledních letech jsme se vídali hlavně na conech, Leonarda asi naposledy na Pevnostconu, Lenku na Bilconu a Jarku na Fénixconu. Zakladatelská generace odchází a uvolňuje místo mladším...

Úplně veselé vlastně není ani připomenutí posmrtného jubilea Ludvíka Součka od Iva Fencle; Souček se dožil pouhých dvaapadesáti let, co by asi dokázal, kdyby žil bezmála do stovky jako o dva roky mladší autor *Nahé opice*, Desmond Moris, který také nedávno v dubnu zemřel.

Ale k utěšenějšímu obsahu tohoto čísla, Jirka Grunt svou recenzi druhého dílu série *Ve stínu Leviatanů* nazvaného *Krev titánů* navazuje na recenzi dílu prvního *Pohár smrti*, který najdete v *Interkomu* 3-4/2025, vydaného skoro přesně před rokem.

Ivan Adamovič se s námi podělil o přednášku, kterou držel v Lacince, o podobách a proměnách nemrtvých za reálného socialismu: *Upíři ve věžáku*.

Vedle opulentního *Dogmatu* Filipa Gotfrida se dnes SF filmu věnuje i můj skromný příspěvek o divných filmech, které jsem zhlédl v nedávné době.

Marie Michlová srovnává svobodnou, dravě kapitalistickou Británii s Rakouským žalářem národů a vypadá to, že se naši předkové obrozovali ještě v celkem pohodovém prostředí. Po čase opět přinášíme článek Mariana Kechlibara, který nám může pomoci zorientovat se v chaotickém geopolitickém dění dneška.

Velký prostor jsme pochopitelně věnovali nedávnému veletrhu Svět knihy, který se snad už příští rok vrátí do Veletržního paláce.

Zdeněk Rampas

Předplatné i doplatné na 2026

Ač se ani *Interkomu* nevyhnula zdražovací spirála, ponecháváme předplatné do ČR na **500 Kč**. Platit lze přes konto u Fio banky, číslo konta je: **2700397108/2010**. Pokud si nejste jisti, jak na tom jste s platbou za minulé ročníky, napište mi.

Počet čtenářů, kteří chtějí zasílat *Interkom* jen a pouze v PDF formátu, každým rokem roste. Pošlete mi na na výše uvedeně konto symbolickou stokorunu, ať vím, že o to zasílání i v tomto roce stojíte. Slovenští zájemci mohou pro platbu ze SR využít IBAN: **SK89 8330 0000 0027 0039 7108** (platbu zadejte jako vnitrostátní převod v eurech podle momentálního kurzu).

ZR

Sto let spisovatele Ludvíka Součka, pokračování ze str. 1

jsem pak slavně tu knihu, potom i *Tušení souvislosti* a to bylo ještě lepší a zvykl jsem si, že je Souček synonymem skvělosti – doma, ale celkem fungoval i ve školní třídě. Všichni kluci sice nečetli, ale byl ve všeobecném povědomí. Populárně-naučných knížek ostatně vychrlil spousty. *Bláznivě vynálezce! Útočící rakve*. A pak „najednou“ umřel – a spolužák a kamarád Vašek Chýlek mi to zvěstoval a já tomu nedokázal uvěřit. Pár let předtím umřel třeba i Václav Čtvrtek, to je pravda, a to mě taky zaskočilo, ale přece jenom jinak, protože to byl autor „jen“ pro děti a už jsem „z Rumcajsů“ vyrostl, takže Cafourek-Čtvrtek mohl umřít, ale ze Suka-Souka-Součka asi má generace nevyroste nikdy. A nejen má. Hovořil jsem o něm se svou maminkou i dodatečně a samozřejmě ho neznadila, ale takové už jsou ženské, že hned povídá: „Byl strašně tlustej.“ To byl. A taky má v knížkách nějaké chyby. Jenže podstatné je u podobných lidí dílo jako takové a to je zde nepřekonatelný a nejtlustší monument a nepatrně zažertuji, ale je to level, kde navždycky žijí Charles Dickens, Henry Rider Haggard, Edgar Rice Burroughs, Jaroslav Foglar, Josef Lada, Jules Verne, Sherlock Holmes, Umberto Eco, Kája Saudek a Ludvík Souček.

Ivo Fencel

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 4-5/2026 (388)

Adresa redakce

INTERKOM

Letecká 6,
161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor

Zdeněk Rampas, MCL

Redakční kruh

Franta Houdek, Jan Vaněk jr.
a Michaela

Autoři tohoto čísla

Ivan Adamovič, Ivo Fencel,
Filip Gotfrid, Jiří Grunt,
František Houdek, Marian Kechlibar,
Pavel Kosatík, Marie Michlová,
Ondřej Neff, Václav Pravda,
Jaroslav Veis, Zdeněk Rampas

Fotografie

Michaela Rampasová, Marek Dobeš,
Richard Klíčnický, Pavel Dobrovský,
Lucie Lukačovičová

Sponzoři tohoto čísla

Miloš Podpěra, Jiří Doležal,
nakl. Epocha, Jiří Grunt,
Petr Habala, Jan Haberle,
Pavel Kavánek, Daniela Kovářová,
Václav Vlk

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla: 31. 5. 2026

ISSN 1212-9089

Všechny původní články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Chceš-li uvařit kouzelný lektvar, stačí koupit levné párky. Je v nich všechno, co potřebuješ: kůže z kňoura, nožičky pavouka, ocas hada i myši ouška.

Nerdi sobě

Zákazník na tržnici: Není ta mrkev geneticky modifikovaná?

Trhovec: A proč vás to zajímá?

Mrkev: Nó, proč vás to zajímá?

HNILOB/X

Tak dlouho nenávidíš Klause, až se jím staneš.

Michal Chmela o Michalu Vieweghovi

– Mistře, jak mohu nalézt klid v tomto tak hlučném světě?

– Drž hubu a frézuji.

NAVARA

Dubaj je i při dnešním bombardování bezpečnější než velká města západní Evropy.

Pavel Durov (majitel Telegramu)

Kdo má za přítele Maďara, ten už nepotřebuje nepřátele.

Kurt Vonnegut

Mladí odmítají válčit za ČR, protože neprošlo manželství pro všechny.

Danuše Nerudová (Z cyklu Výroky slavných)

◆ ◆ ◆

● **1. dubna** došlo na definitivní uzávěrku minulého čísla.

● **2. dubna** se po čase chystám Na Břežanku, Petr Krejzek za toužil po Frantových pamětech, našťásti včas zavola, že to nestihne a nevlácel jsem je zbytečně, Daniele jsem slíbil donést říkadla pro vnučka Šimona a slíbil se ukázat i Jarda Olša, jr. Dorazil jsem okolo páté, štangasti se už chystali k odchodu, vydrželi jen Pagí a Pavel Březina, tuším že našťásti bez psů. Braši mleli své obvyklé řeči, ale když jsem je upozornil na přítomnost vzácných hostů, zmlkli a i tito se dostali ke slovu. Probrali jsme oscarové filmy a od toho, že si moc nevíme rady se snímkem *Jedna bitva za druhou*, jsme se nějak dostali k současné politice. Jarda se zmínil, že v roce 1999 natáčel Pavel Koutecký hodinový dokumentární film *Skrytý půvab byrokracie*, kde vystupuje i on a Hynek Kmoníček. Kdybyste ho někdo měl, dejte mi vědět.

● **3. dubna** se nám v MATu konečně podařilo sejít se s věčně přepracovanou (nebo nasydlou) Janou Šouflovou a předat jí autorský výtisk české SF v japonštině, pro který poskytla obálku. Přesto, že jako vždy spěchala, umluvili jsme ji na chvíli ke stolu Pátečníků a nakonec si docela dlouho povídala s Frantou a Leonidem.

● **5. dubna** podnikám velkou výpravu Českými drahami do Jičína za nemocnou matkou. Jeden kilometr dnes vyjde asi na dvě koruny, a to mě ještě v Chlumci nad Cidlinou čekala sestra s autem.

● **6. dubna** dočítám mikropovídky CKČ, nejsem z nich moc nad-

šený, ale k jiné kategorii se asi letos nedostanu. I na ty mikro jsem našel čas jen proto, že se mi nechtělo dělat daně.

● **7. dubna** jdu do klubu Za školou na pořad *Poznejte svého překladatele*. Cestou se mi podařilo docela zabloudit, našťásti jsem potkal lépe připraveného Richarda Podaného, spolu jsme to snadno našli, včetně Viktora Janíše, který v klubu již chvíli něco popíjel. Dál pak už bylo vše jen skvělé, ale nechám na straně 16 promluvit přímo pořadatele a účastníky.

● **8. dubna** jedeme s Michaelou do MATu na kus řeči s Ondřejem Šefčíkem, který má na FF přednášku o Pruských Moravcích v rámci *Kruhu přátel českého jazyka* (slíbil dokonce jednání živého Pruského Moravce dovězt). Chystali jsme se vyrazit o chvíli dříve, abych já vyzvedl v TisknuLevně toner, který padl za oběť korekturám minulého *Interkomu*, a Michaela aby koupila svůj oblíbený chléb Baker Street 08. Pak ale přišla sms, že Ondřej je za Pardubicemi a má 25 minut zpoždění. Takže jsme se loudali, a najednou přišla zpráva, že už je na Hlavním nádraží. Přes náš spěch jsme se v MATu sešli až kolem čtvrté a navíc tam měli všechny stoly až na jeden se dvěma místy rezervované. Obsluha neprojevovala žádnou snahu něco s tím udelat, ba ani lítost, která by je nic nestála, inu poznají to na příštím dýšku.

Počkali jsme, až dorazí František Novotný (Honza Vaněk jr. pomáhal stěhovat knihovnu PJ Vinše) a pod Frantovým vedením jsme se přesunuli do celkem útulné restaurace *U Kotvy* (podle všeho vyhledávané študáky a mládeží z širšího okolí Spálené ulice). Tam jsme poradili Trumpovi co s Iránem, probrali nějaké filmy, chtěl jsem poreferovat o včerejšku, ale všeobecná snaha rozvinout každou větu druhého do vlastního monologu mi to trochu znesnadňovala ☺. Ondřej přednášel už od šesti, tak jsme dali pozdní oběd nebo časnou večeři a rozloučili se.

● **9. dubna** jsme trochu pohnuli s povídkovou knihou Slávka Švachoučka a večer nám soused, takto amatérský astronom, ukazoval přechod lo přes Jupiter a pak i velkou rudou skvrnu.

Dnes před 400 roky zemřel filosof a vědec Francis Bacon (22. 1. 1561 – 9. 4. 1626).

● **10. dubna** vynechávám MAT, Franta Novotný nedejde, slaví u Pagího narozeniny, a po té středeční neochotě se mi tam ani nechce. Místo toho poslouchám Arpáda Soltésze, který předvídá vítězství maďarské opozice: *Péter Magyar vychází ze stejného prostředí* [jako Orbán]. *Nabízí společenský kontrakt jako Viktor Orbán – po Kádárově gulášovém socialismu nabízí formu gulášového fašismu, ultranacionalismu, jen bez té orbánovské oligarchie, která všechno guláš sežrala a lidem nic nezůstalo. V tomto je kouzlo Pétera Magyara.*

● **13. dubna** se u nás mají sejít Pondělníci, poslední pozůstatek klubu RUR. Leč Filip píše, že všichni lehli, takže nedorazí, což odradilo i Honzu Vaňka jr. Jeho chyba, protože se vedle Bidla a Tess na chvíli ukázali i Pavel Dobrovský a Jarda Olša, jr. Pavel líčil své zkušenosti s programováním pomocí AI, navrhoval portál na prodej papírových modelů, které vycházely v ABC, s Jardu jsme probrali chystané knihy a dění na ministerstvu. Nepomáhají mu opakované chybné zprávy *Deníku N*, že je ministrovým poradcem.

Bidlo dlouze popisoval rodinné útrapy, a když si Miša s Tess začaly vyměňovat typy na oblíbené romantasy, dočítal si knihu, kterou otevřel při minulém Pondělku.

Později jsem se dověděl, že 13. dubna zemřel britský SF spisovatel Ian Watson. Já ho potkal u Evy Hauserové, tuším se s manželkou vypravil na cestu kolem světa, ještě byli plni dojmů z cesty lodí s vypnutými stabilizátory. Přes Prahu se vraceli domů a chutnalo mu zdejší pivo. Pak jsme se asi potkali na Parconu, protože nám Richard Podaný poskytl následující vzpomínku:

Ian Watson byl v Ostravě na Parconu 1992. Setkal jsem se s ním taky, protože jsem ještě Svobodu umanut, aby koupila vůbec první jeho česky vydanou knihu. (A veselé to nebylo, protože jsem se od něj dozvěděl, jak málo někdy zbude na chudáka autora, když si na obou koncích agentury ušmíknou svou libru masa.)

Kus smutku je vůbec můj převládající pocit, jako autor děsně utrpěl tím, že je tak neokázale literárně dumavý, těžko ho nějak a na něco prodat početnějšímu publiku. Marně jsem navrhoval hned několik jeho dalších titulů k vydání, nešlo to a pak se tak nějak připovytratil, u nás i venku. Škoda jak díla, tak jeho, ale u díla to tak holt dopadne někdy, a u života nakonec vždycky :-(

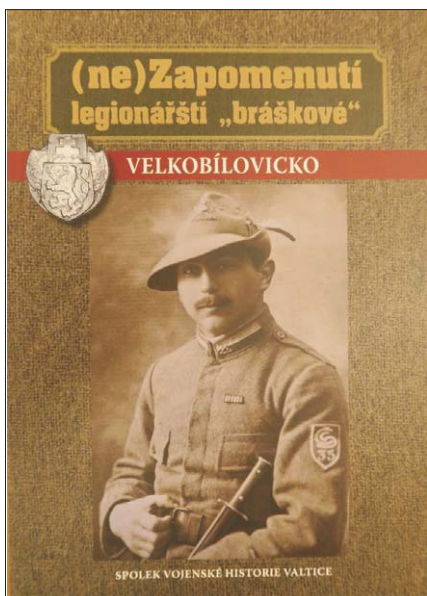
● 14. dubna jsme s Mišou navštívili komentovanou prohlídku výstavy malířského hyperrealismu *VIOLENCE+* ve Ville Pelle, potkali jsme tam Vilmu a Stánu Kučovou s Petrem Zachem, ale ani jejich společnost příliš neumenšila mé utrpení dané přes dvě hodiny trvajícím postáváním před obrazy. A to někteří vystavující malíři, bylo jich tam celkem asi šest, mluvili docela zajímavě, nejlepší byl samozřejmě showman Adolf Lachman (Machinarium), ale jiní se skrz plátno propalovali na dřevě svého jástvi a podobně.

Byl jsem z toho tak ucabrtaný, že už jsem neměl sílu vydat se ke Kosatíkovým na křest knihy s poněkud krkolomným názvem *(Ne)zapomenutí legionářští „bráškové“*.

Pavel o tom napsal: Před pár dny

Ian Watson (1943–2026)

u nás doma František F. Trávníček odprezentoval svou knižní řadu *(Ne)zapomenutí legionářští „bráškové“*. Sleduju už dost let, jak knihu za knihu, region za regionem, mapuje prostřednictvím biografických hesel životy VŠECH legionářů vždycky z daného území. Víc než sto let potom, co se udála podstata popisovaných událostí, všichni ti lidi, kteří tenkrát bojovali za první ČSR, někomu stojí za zevrubnou pozornost, to je dobře, že?

Ze začátku, možná i z (pochopitelného) ostychu ke složité látce mu z toho rostla encyklopedická hesla. Jak ale kromě archivů začal komunikovat i s dalšími institucemi a taky s rodinami legionářů, začal do toho dostávat víc a víc kontextů, slovních i obrazových. Dnes už to VYPRÁVÍ, s časovým těžištěm v letech 1914–1920, ale všude, kde to jde, sleduje i pozdější osudy těch chlapů, to, jak se svými rodinami prožívali střídajícími se režimy až do smrti.

Nakonec u nás došlo i na ten symbolický přípitek rumem Heffron, nazvaným podle lodi, která v roce 1920 odvezla poslední várku „brášků“ z Vladivostoku do Terstu. Byl jsem taky rád, že podstatná část debaty byla o tom, jak pomoci, aby na to František na všechno nebyl sám, protože by se tím množstvím látky mohl cítit časem taky uondán.

Co mně přijde důležité: stejně jako se obce a rodiny legionářů zapojují do sběru materiálu a vzniku těch knih, i ty publikace potom působí na další komunitní život v těch obcích. Lidi žasnou: takové borce jsme měli mezi sebou, a nevěděli jsme o tom. Takže na ně po tom dočasném pozapomenutí teď už nezapomeneme.

● 15. dubna se u nás zastavil Honza Poláček pro svou první publikaci v japonštině. Funguje teď jako rodinný taxikář a hlídač vnoučat, takže jsme si povídali jen chvíli, než byl odvolán.

● 16. dubna mi den rozbila preventivně kontrolní návštěva ÚVN, tak jsem toho moc neudělal.

Jelena píše o zítra začínajícím Starconu: *Kromě naší [vědecké] linie a Vítky, který od nás „zabloudil“ do mimoli-*

niové sekce, bude v dalších liniích ještě spousta zajímavých popkulturních (třeba o StarWars a StarTrek tématech), ale i vědeckých (třeba o misích Apollo) nebo literárních (spisovatel Jan Kotouč, kterého brzy potkáte i na Pátečnicích, vás zasvěťí do toho, jaké je to se žít psaním) přednášek. A také vás čeká mnoho zajímavého doprovodného programu:

- Stánek spolku *Nyctalus zabývajícího se ochranou našich netopýrů*
- Komárovův knihkupectví plný fantastiky z druhé ruky i zcela neobnošené
- Deskohraní a RPG hry (na ty je třeba se přihlásit, viz web STARconu), pokud vás baví spíše něco dělat než jenom poslouchat přednášky.

● **17. dubna** začíná *Starcon*, ale já a Pagi jedeme do Březové nad Svitavou na Jarní poradu SFK. Cestou zavolala Jiřina Vorlová z Hamburku, přes který se vracela s Gilhadem z dovolené. Jako po každé správné dovolené byla dost utahaná, tak jsme se domluvili, že zítra na Poradu jezdit nemusí, kdyby bylo něco nutného, tak jí zavoláme.

Dorazili jsme po třetí a užívali si pohostinnosti Franty a Alči Moravcových. Brzy pak ze Slovenska přijel Dáreček a pak Pavel Mikuláš. Večer se ukázal ještě Honza Škorpík, tlachali jsme do půlnoci, dověděl jsem se spoustu nevyžádaných informací o životě domácích mazlíčků, zvláště koček, a ochutnal úžasný pečený bůček.

● **18. duben** byl jedním z těch dnů, který se nejspíše hodí každému pořadateli, už jsem zmínil probíhající *Starcon*, ale v Berouně navíc začíná *Fantasticon*, v mé rodné obci se scházejí moji spolužáci ze ZDŠ a večer v Praze jsou ve Stavovském divadle vyhlašovány *Ceny Magnesie Litery*.

Ale zpět na Poradu: Ráno do Březové dorazili Pepa „Mlok“ Vašát a Strejda Otava, oba byli cestou z nádraží docela zmožení. Jejich kluby by měly vyslat mladší zástupce ☺. A pak ještě z Brna přijeli Mirek Dvořák s Drahou.

Během dopoledne jsme pak odhlasovali Ludvíka a Mloka, dohodli konání další Porady. Pak jsme absolvovali opulentní oběd, Mirek po něm hodil zájemce na nádraží a já s Pagim jsme se vydali ku Praze. Brňáci ještě setrvali u Moravců a zopakovali si náš včerejší plkací večer.

A před devadesáti roky se narodil Jan Sokol, po roce 1990 místopředseda Poslanecké sněmovny a mluvčí poslaneckého klubu Občanského fóra. Také kandidoval na prezidenta, v roce 2003 proti Klausovi. Znal jsem ho z dob VÚMSU.

● **19. dubna** vyrážíme s Járů Mikovcem na komentovanou prohlídku Bílkovy vily, Kačenka se bohužel necítila dost fit.

Tenhle *Interkom* bude samé smutné oznámení, dnes zemřel Desmond John Mor-

Sobota 18. dubna 2026

12:00 – 14:00 Tomáš Petrásek
Proč vesmír mlčí?

ris (*24. ledna 1928), z jeho více než 30 knih česky vyšly např. *Nahá opice* (1971), *Lidské mládě* (1995), *Lidský živočich* (1997), *Životy surrealistů* (2018). I tento stručný výběr dokládá neobyčejnou šíři jeho záběru. Pro mou generaci byla ovšem určující kniha *Nahá opice*, která nějak proklouzla normalizačním kádrováním a otevřela několika generacím nový pohled na vývoj lidského druhu.

● **20. dubna** Ivana Bozděchová kontaktovala spisovatelku a pořadatelku HavlBrodského podzimního knižního veletrhu Markétu Hejkalovou kvůli právům na její povídku a nějak se asi zmínila i o mně, takže mi v počítači přistála pozvánka na její Veletrh; protože tam pravidelně jezdí Leonid Křížek, slíbil jsem také účast. (Samozřejmě jsem se za dva týdny dověděl, že se HavlBrod kryje se setkáním spolužáků ze střední školy v Pardubicích.)

● **21. dubna** nás navštívil náš vědecký redaktor Franta Houdek, stále jej zkrušují záda, kvůli kterým nebyl ani osmnáctého v Kotelně, to už je víc než měsíc. Odjíždí na léto do Telče, snad se mu tam uleví. Míša mu alespoň na mobilu ukázala, oč vše přišel.

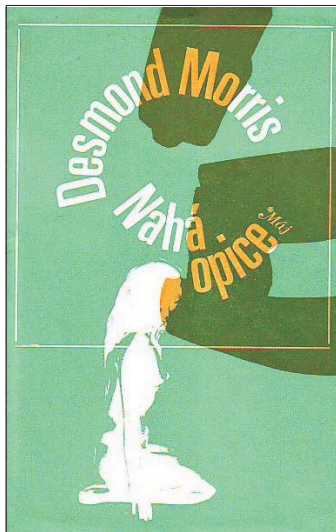
● **22. dubna** nás odpoledne navštívila Karolina Kosová, která pracuje na diplomové práci o Ceně Karla Čapka.

Pak se na chvíli zastavila Dáša Heřtová s Petrem Svoreněm, dovezli podklady pro novou Dášinu knihu a dohodli jsme se na zítřejší společné večeři v Grossetu. Hned volám Janě, zda se utrhne od dvojčat.

A na dnešek připadlo třicáté výročí *Neviditelného psa*. Ondřej Neff napsal: *23. dubna 1996 počítač ukázal sedm čtenářů za den, pak to rychle stoupalo. Bezprostřední zásluhu na vzniku NP měl grafik firmy Eunet Tomáš Vild. Přesvědčil vedení Eunetu, aby mě vzalo pod technická křídla, on dal Psu první grafickou podobu. Logo zeleného psa jsem nakreslil rukou vlastní, ale Tom tomu všemu dal štábní kulturu.*

<https://1url.cz/ieaX7>

● **23. dubna** trávím s Janou a s rodiči našeho přispěvatele Petra Svoreně ml. příjemný večer v Grossetu.

Mezitím referuje Jarda Olša, jr.: Bylo skvělé setkat se poprvé osobně s Michaellem Pageem, profesorem University of Nebraska – Lincoln, který ve své knize *The Man with the Strange Head* (2008) znovu přivedl do povědomí veřejnosti jednoho z otců zakladatelů americké pulpové sci-fi, Nebrasčana Milese J. Breuera.

Netušil však, že Miles byl také Miloslav J. Breuer, česko-americký spisovatel, který hojně publikoval také v celé řadě českojazyčných periodik v USA, což je tématem mé knihy *Dreaming of Autonomous Vehicles* (2025). Naše knihy se vzájemně doplňují a představují důležité zdroje informací o rané sci-fi v USA i o česko-americkém literárním životě.

● 24. dubna píše neúnavný JO, jr.: Vzhledem k tomu, že Univerzita v Nebrasce Lincoln je jednou z mála institucí v USA, která nabízí program v českém jazyce, a že jedním ze zakladatelů americké sci-fi byl česko-americký spisovatel Miles (Miloslav) J. Breuer, který v Lincolnu žil celý život, je logické, že by měla mít sbírku české sci-fi. S potěšením jsem daroval knihovnici *Love Library* Mary Ellen Duceyové více než 80 knih české sci-fi v češtině a angličtině.

Tak polovinu těch knih měl ode mne, většinou jde o sbírku, která byla vystavena v Bílovci ke 40. výročí ČS fandomu (pozn. ZR :-).

Ivan, Cyril, Carleton a Honza

● 25. dubna dokončují sazbu humoristické detektivky Daniely Kovářové *Detektiv roku*.

● 26. dubna uplynulo 40 let od havárie v Černobylu, do toho má Michaela narozeniny, takže jsme se po delším čase sešli jako rodina. Mezitím začínám dělat kuchařku *Vidličkou po mapě* (podruhé).

● 27. dubna. Dnes by se dožila 70 let Jana Rečková, úplně jsem zapomněl, že jsme byli stejný ročník.

● 29. dubna ráno dorazil kominík a odpoledne vyrážíme (zcela mimořádně až pátu středu v měsíci) do MATu na KJV. V mailu jsem našel vzkaz od Julie, byla nemocná a až nyní se dověděla, že může odjet do Olomouce na AFO, ať už to znamená cokoli, takže tím pádem nebude na KJV ani se nepotká s Carletonem Bulkinem, který by ji rád viděl.

My jsme dorazili na šestou a už tam byli Honza Vaněk jr. s Editou Bromovou a za chvíli dorazili obvyklí i méně obvyklí hosté jako Jarda Olša, jr., Ivan Adamovič a Cyril Simsa. Potom pražští kamarádi dovedli Carletona, který má dost špatný zrak, před sedmou dorazil i Leonid Křížek s notebookem a mohlo začít povídání o Worldconu v Seattle a projekce fotografií odtamtěž.

Předtím jsem se pokusil udělat Carletonovi radost a požádal jej o podpis do knihy *Marťané*, kterou přeložil, až pak jsem si všiml, že je v knize už mám i s věnováním, to jsem celý já.

Pásmo fotografií a příhod proložené vystoupeními Jardy Olši, jr. a Carletona Bulkina s následnou debatou se protáhlo skoro do deseti.

Domů jsem si odnesl i čtyři exkluzivní figurky postav z Hvězdných válek od firmy Hallmark, které SF archivu věnoval Pavel Nosek (kterému je z USA poslal grafik Hallmarku).

Zandy1 (bez jiného podpisu) se ptá na povídky Karla Veverky, prošel jsem seznam z CKČ a zjistili jsme, že všechny až na *Heve/R* zná a má. Každý ouřada by dotyčného někam poslal, já s tím strávil hodinu. Jsem otrok našeho fanouškovstva...

Mezitím v jiné galaxii v dalekém Spori-
lově proběhla

První novoroční poradě SR

Ve středu 29. dubna 2026 jsme se sešli v Eurée k první poradě po ertarském Novém roku, který připadá na 1. dubna místního kalendáře. Protože už uběhl skoro celý měsíc, nejednalo se o tak bujarou sešlost, jakou pamatujeme z dřívějších oslav Kvida. Snad to bylo i tím, že jsme právě mohli oslavit Mezinárodní den tance, čemuž se asi někteří z nás podvědomě vyhýbali. Jako obvykle jsme se soustředili na knihy a na *Světelné roky*.

Účast byla hojná. I když se Zdeněk s Mišou museli omluvit a Libor a Luboš dorazili bez doprovodu, sešlo se nás celkem sedm, což je v mnoha kulturách považováno za šťastné číslo.

Pozitivně laděný program začal hned po objednávkce nápoji tím, že jsem Liborovi a Lubošovi předal jejich Okapy. Minule si je nemohli převzít, takže jsem chtěl tento čestný dluh splatit co nejdřív. Důsledkem byla miniaturní autogramiáda, která mne samozřejmě zaskočila, ale současně pochopitelně potěšila.

O šokující bod programu se postaral Standa, který přinesl a přátelům daroval asi 460stránkové brožované *Světelné (k)roky*. Všichni jsme zvědaví, co se z knihy vyklube. Krádež identity našeho fanzinu to určitě nebude, ale na závěry si musíme počkat, až to přečteme...

Největší bombou však byl Borkův příspěvek. Když nám rozdál *Světelné roky* č. 2/2026, pochybně jsme zamručeli. Ale tím to neskončilo. Když jsme se s novým číslem zběžně seznámili, vytáhl SR 3/2026 a po nějaké době ještě SR 4/2026. A když jsme to rozdýchali, všechno to přebil číslem 5/2026, z jehož obálky se na nás usmívá Zdeněk. A tím *Světelné roky* pro tento rok pasoval na měsíčník!

I když jsme se nestačili usnést na vhodném termínu pro další poradě a budeme to muset vyřešit mailem, byla to dobrá sešlost. Ahoj příští.

Slávek Švachouček

● **30. dubna** ráno dorazil revizní pan kotelník, stejně jako včera už jsem se před odchodem za kulturou nějak neodhodlal k práci. Chvilku před šestou jsem se dopravil do salonu *U Labutí*, kde autor košer detektivek Petr Balajka držel zajímavé povídání o pražské židovské obci, jediné ortodoxní v ČR.

Mišu napadlo, že bychom při té příležitosti mohli otisknout povídku Franty Novotného vysvětlující v dänikenovském duchu vznik židovského kmene. Bohužel je *Nešťastné přistání* pro *Interkom* příliš dlouhé.

A Pavel Kosatík mi půjčil nesmírně zajímavou knihu o Rusku, více o ní na poslední straně v rubrice *Non fiction*.

● **1. května** jedu s Pátečníky vyzkoušet pizzerii *Baretta* kousek od knihkupectví Wales, nakonec jsme se sešli jen tři, Leonid Křížek, Franta Novotný a já. Franta pracuje na dějinách brněnského jachtklubu a přišel se zajímavým faktem, totiž že mezikrokem k zestátnění všech sportovních organizací bylo povin-

né členství v *Sokolu*. A že tedy i šermíři byli, než byl Sokol zrušen, chvíli jeho členem. Leonidovi se to nezdálo a medle zavolal šermířskému archiváři. Ukázalo se, že Franta měl (samozřejmě) pravdu.

● **2. května** se u nás zastavili Dáša Heřtová a Petr Svoreň nad sazbou dalšího dílu *Vidličkou po mapě*. Po práci jsme letos poprvé poseděli na zahradě. Snad bude víc takových pěkných a slunečných dnů. Večer přijel Jarda Olša, jr. a popracovali jsme na knize povídek Karla Čapka *Dacwaddii iyo sheekooyin kale* v somáličtině.

● **3. května** jsem si pod sebe napsal názvy všech rozpracovaných knih, na kterých se nějak podílím, a vyšlo mi strašné číslo 9, asi

bych měl věci nejen začínat, ale i dokončovat.

● **4. května** vyřizuju účast na knižním veletrhu v HavlBrodu, do toho mail z MZK, že nedávno zrušená akce *Česká knihovna* byla obnovena, asi někdo Klempířovi vysvětlil, k čemu je dobrá, hned do ní přihlašuji *Námořníka z domu s cimbuřím*. Pak jsem si uvědomil, že je poslední den k zaslání daňového přiznání. To nakladatelské už mám hotové dlouho a posílám ho na poslední chvíli, protože se od něj donedávna počítal čas, kdy je třeba vyřadit i sociální a zdravotní, ale zdá se, že dnes je to dané pevným termínem. A také jsem bleskurychle podal přiznání za Československý fandom, byl to boj, ale nakonec to odešlo... Tak jsem zvědavý, s čím se paní z finančáku ozvou...

● **5. května** poslal Filip Gotfrid anotaci na další KJV:

Tajemství přalesa alias Jangada alias 800 mil po Amazonce

Hned pod třemi názvy u nás postupně vyšel tento Vernův román, kterému je letos právě 145 let. Dejte mu k půlkulatým narozeninám (nové) přečtení a já vám dám test ze znalostí. Připraven bude tradičně z nejlevnější verze na českém trhu – 800 mil po Amazonce, přel. Jitka Křesálková, Mladá fronta 1967 – v oblíbené formě otáček a čtyř variant odpovědí, a vítěz stejně tradičně obdrží cenu.

● **6. května** dorazila pozvánka do Amerického centra na vernisáž současného amerického výtvarníka Noaha Breuera. Jeho prarodiče uprchli před druhou světovou válkou z tehdejšího Československa do USA a on tuto rodinnou historii reflektuje

Dita Hradecká a Pavel Kosatík vás srdečně zvou do salonu U Labutí na Hradčanském náměstí č. 11 na čtvrtek 30. dubna 2026 v 18 hodin

na besedu s bohemistou,
fotografem a spisovatelem

Petrem Balajkou

**Jak žije dnešní
Židovská obec v Praze**

Bohemista, polonista, spisovatel, redaktor a fotograf, autor prací z oboru dějin fotografie a románů, pod pseudonymem Petr Eidler publikuje detektivky. Působí jako šéfredaktor komunitního periodika *Obecní noviny Židovské obce v Praze*.

Po skončení jste zváni
na drobné pohostění

RSVP do 26. 4. 2026

ve své tvorbě. Hned jak jsem potvrdil účast, došla pozvánka ke Kosatíkovým a v kalendáři jsem zjistil, že v tu dobu probíhá i vernisáž výstavy Vilmy Kadlečkové v Dobré šatlavě. Jak jinak.

● 7. května přednáším v restauraci Lacinka o fandomu, přede mnou tam držel přednášku Ivan Adamovič, najdete ji na straně 17. Utrhnul jsem se skoro o hodinu později, než jsem čekal, tamní zajíc na divoko byl opravdu tuhý chlapík. Takže když jsem dorazil ke Kosatíkům, potkal jsem Tomáše Cihláře jen ve dveřích. I ostatní hosté se již povětšinou rozprchli, Bohouše Šíra s dcerou jsem potkal už u Jeleního příkopu, takže jsme si pak po zbytek večera povídali s Jelenou Příplatovou, Viktorem, Jardou Olšou a Kosatíkovými. Pavel o tom pak napsal:

Ve čtvrtek večer, před státním svátkem, u nás doma přednášel Tomáš Cihlár, biochemik a virolog, kterého časopis Time loni za jeho přínos světové vědě zařadil mezi 100 v současnosti nejvlivnějších lidí na světě. Stál za objevem řady antivirotek, na prvním místě asi lenacapaviru, látky schopné zastavit stoprocentně další šíření viru HIV (navíc šetrným způsobem, nikoli pomocí hromad tablet podávaných každodenně jako před lety, ale prostřednictvím injekce, která dokáže ochránit lidský organismus na celých šest měsíců, pak následuje nová dávka). Ve firmě Gilead Sciences byl taky členem týmu, který vyvinul remdesivir, lék původně určený k potírání Eboly, který ale našel uplatnění taky během pandemie covidu 19. Atd.

Byl to podivuhodný večer, na jehož začátku se pan Cihlár (od roku 1994 působící ve Spojených státech) přiznal, že asi nikdy v životě nepřednášel před podobným obecním (složeným převážně z ne-univerzitních ne-biologů) a že je pro něho nezvykem i přednášet v jiném jazyce než v angličtině. A potom už velmi věcně a přehledně popisoval, jak to bylo s Ebolou, HIV apod. a že to díky vědě často dobře dopadá nebo to dopadlo.

Bylo to vzdáleně podobné někdejšímu Grygarovým Oknům vesmíru dokořán: znovu velice složitá témata, podávaná ale způsobem, který se náhle stal obecně srozumitelným, to vše opřené o osobní ručení. V přednášce nastalo jedno místo, kde T. C. měl popsat, jak vnímal masové umírání v Africe, které, protože zkoumá věci taky na místě, zažil na vlastní kůži. Najednou měl i po těch letech slzy v očích. Žádné „ledově chladné“ vědec; i ve špičkové vědě, jaké překvapení, jsou kromě vysoké míry koncentrované racionality v plné permanenci taky emoce.

Dita Hradecká a Pavel Kosatík vás srdečně zvou do salonu U Labutí na Hradčanském náměstí č. 11 na čtvrtek 7. května 2026 v 18 hodin

Pozvání přijal virolog

Tomáš Cihlár: O virech a lidech

RSVP do 30. 4. 2026

Tomáš Cihlár je viceprezidentem pro virologii americké společnosti Gilead Sciences, kde řídí výzkum a vývoj antivirotek pro léčbu a prevenci HIV, virové hepatitidy, respiračních infekcí a dalších virových onemocnění, jako například Ebolu, MERS nebo horečka dengue. Významně se podílel na vývoji remdesiviru, který se stal prvním schváleným lékem během pandemie Covid-19 proti této nemoci. Tomáš Cihlár také stojí za objevem a vývojem látky lenacapaviru, která představuje revoluční posun v terapii a prevenci HIV. Za svůj přínos světové vědě byl v roce 2025 zařazen časopisem Time mezi 100 nejvlivnějších lidí světa.

Po skončení jste zváni na drobné pohostění

Host nakonec odpovídal na otázky skoro čtyři hodiny, asi jsme ho i unavili. Byl to pro mě svátek. Vždycky když potkám člověka, který našel svůj „point“, ze kterého dokáže být užitečný ostatním (a nemusí to být vůbec až v takové míře a tonáži jako u Tomáše Cihláře), je to pro mě radost a svátek.

● 8. května dokončuju pro Kláru Löwnsteinovou italskou knihu *Světlinek*.

● 9. května v 13:11 poslouchám *Svět ve 20 minutách*, nějakým omylem necitují *Guardian*, ale *Economist*, ten rozebírá ekonomický stav EU, ve zkratce: firmy dusí přemíra regulací a společný trh není společný...

Podrobněji: Za posledních 10 let projednala Evropská komise na 1000 návrhů, z nichž 660 prošlo. Nové předpisy donutily i poměrně malé firmy, aby si začaly pečlivě hlídat svá data a dodavatelské řetězce po celém světě, musí sledovat, zda někde ne-

dochází k porušování digitálních pravidel, ničení přírody nebo k omezování lidských práv. Podle Eurostatu stojí hlášení a další papírování ročně asi 150 000 000 000 Euro, což je skoro procento HDP Unie. V tom ale není započten ztracený růst a inovace, tedy projekty, do kterých se podnikatelé raději ani nepustili, protože je odradila míra administrativy s tím spojená. A v Bruselu se projednávají další pravidla, která by náklady mohla zvýšit ještě o cca o 80 miliard. Jen německé firmy musely podle průzkumů přijmout v posledních třech letech dalších 325 tisíc nových zaměstnanců, jejichž jedinou prací je tato agenda popsaná výše. (Jen právě chystaná „obalová direktiva“ vyjde evropské firmy na dalších 36 miliard eur.)

MMF upozorňuje, že prodej přes vnitřní hranice EU firmy zatěžuje, jako by platily clo 44 až 110 %.

Proč mi toto pojetí pokroku, pozažmo boje se zlepšení světa, připomíná příslovecnou léčbu, která je horší než nemoc?

<https://program.rozhlas.cz/zaznamy#/plus/2026-05-09>

● 10. května shání Carleton Bulkin bibliografické údaje o povídkách Jana Weisse přeložených do angličtiny, už jsem si na Megaknihách objednával *Příběhy staré i nové*, ale než jsem dokončil koupi, přemohl jsem se, vyšplhal do knihovny v patře a tam jsem zjistil, že knihu už nějakou dobu mám.

● 11. května jde do tisku fenomenální superknihy Slávka Švachoučka a JWP: *Kde bydlí kočky*.

Ján Žizka napsal: Před čtyřmi lety (11. 5. 2022) nás ve věku 92 let navždy opustil pan Vlastislav Toman - Hadži, spisovatel a dlouholetý šéfredaktor časopisu ABC.

Malý Bůh definitivně ztratil svého otce.

● **12. května** Ivan Adamovič poslal text přednášky ze strany 17 a konečně máme hotovou korekturu fantasy povídek Vládi Němce *Fantasy povídky z druhé galaxie*.

● **13. května** Světlínek je v tiskárně, Klára nám nabízí vstupenky na Veletrh, to se hodí, tuším, že podražily.

Píše mi Pavel Dobrovský: *Zítřejdu k zaklínačovskému překladateli Komárkovi. Kamsi na pomezí Polska a ničeho. Napadlo mě, jak ty máš známé všude a udržuješ s nimi kontakty, jestli mu nepotřebuješ něco poslat, co by jinak čekalo na con či poštu. Kdyby ano, tak není problém.*

Přivola mi tím vzpomínky na předinternetový fandom, takhle jsme to dělali, normálka.

● **14. května** začíná *Svět knihy*, já ale jdu na Břežanku, kde s Danielou probíráme poslední maličkosti okolo její detektivky.

● **15. května** kolem jedné pilíme na Výstaviště, někde kolem Maroldova panoramatu nás dohnal a předešel Jaroslav Olša, jr., dál jsme pokračovali spolu, on si šel vyměnit pozvánku na vstupenku, my se vydali ke stolku *Lviho kamene* do *Ostrova ilustrace a komiksu* pozvánky nejprve vyškemrat. ☺

Po opáskování na informacích jsme navštívili Vybíralův stánek, kde obětavě otročil Milan Krejčí, který mi dodatečně k narozeninám věnoval knihu *Vinnetu*, kterou s Jaroslavem Holubem sestavil z komiksů Gustava Kruma. Pak jsem potkal horaristu Martina Jirouška, který mě upozornil na revue pro kulturu *Protimluv 4/2025*, ve které vyšla zatím jinde nevydaná povídka *Pazourkový nůž* od E. F. Bersona. Mezitím jsem několikrát potkal lovce autogramů Petra Lamberta a autora knihy *13!* Pavla Tomeše, od třetího setkání jsme na sebe vždy jen mávli. Letos je tu jen jako návštěvník, asi nic nového nevydal.

U stánku Obce spisovatelů jsem dali řeč s Hanou Mudrovou a o kus dál se vyfotili s Katarínou Soykou a Lenonou Štiblaríkovou z Hydry.

Několikrát jsem zavítal na stánek Gnóma!, ale Jakuba Němečka jsem tam nikdy nezastihl, nicméně i tak jsem si doplnil jeho limitovanou edici Horla.

U stánku Arga jsme vynatrefili Radovana Zítka a Richarda Podaného, ten zde byl hlavně kvůli alžírskému spisovateli Boualemu Sansalovi, který si asi dost neuvědomil rozdíl ve svobodě slova v čase koloniálního útlaču a za života v osvobozeném Alžíru. Takže si tam, přes těžkou chorobu a vysoký věk, pobyl dost dlouho ve vězení.

Někdy, když jsme se zase potkali s Jardou Olšou, jr., jsme natrefili na Geňu v jeho inkarnaci gay motorkáře, musím se přiznat, že mi chvíli trvalo, než jsem ho poznal. Škoda, že jsem si nezapamatoval, kde a jak sehnal jednotlivé části své garderoby, každá by ovšem vydala na povídku (krátkou).

Pak jsme potkali Miladu Kuličkovou, se kterou jsme klábosili před taiwanským stánkem, dokud se neobjevil Jaroslav Olša, jr., kterého se už roky chtěla zeptat, jak je daleko kniha, tuším, *Dějiny Filipín*, kterou má Kosmas už roky v nabídce (jako vyjde brzy) a na niž mají i řadu objednávek. Jaroslav jí vysvětlil, že asi nikdy, jeden spoluautor zemřel, další se zbláznil či něco podobného, ale nabídl jí dějiny některých ostrovních státčků v Mikronésii. ☺

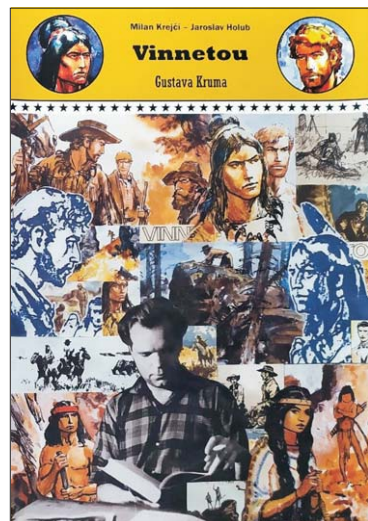
Pavel u Standy Komárka

Na stánku Mystery Pressu jsem po roce dal řeč s Jirkou Popílkem, u EPOCHY na chvíli s BÍ, té jsem dal lístek pro Hanku, a šéfredaktorem Václavem Kotrmanem.

Míša mezitím absolvovala masové představení autorů antologie *Dlouhé stíny*. Snad nikdo z autorek a autorů nechyběl, vedle editora Lukáše Vavřečky tu posedávaly Petra Kloubuchová, Lucie Lukačovičová, Anna Bolavá, Jiří Březina, Kristina Hlaváčková, Dalibor Vácha, Daniel Gris, Iva Hadj Moussa, Veronika Fiedlerová a Kateřina Surmanová.

Před Sálem (stanem) Karla Čapka jsme si popovídali s Ondřejem Neffem a byl čas jít na besedu s Pavlem Kosatíkem o knize *O tom Benešovi*. Ta neprobíhala ve stanu (díky tomu

jsme se tam také v pohodě dostali), ale v sále propachtovaném *Euromedii*, bylo tam trochu hlučněji, ale docela dobrá akustika, takže jsem i já všemu rozuměl. O knize se jistě bude ještě hodně mluvit, tak zmíním jen střípek, který jsem neznal. Během mírových konferencí po Velké válce se vznikající Československo chtělo vzdát územních výběžků historických zemí obývaných takřka sto procenty německy mluvícím obyvatelstvem. Z výchovných důvodů to nedovolila Francie: Stát, který rozpoutal válku a prohrál ji, nemůže skončit s větším územím, než měl před válkou.

Pak jsme s Radovanem Zítkem vyrazili do hospody *U Koucha*, kterou obětavě zařídil Honza Vaněk jr. Toho jsme tam pak i našli, a než jsme si objednali, dorazil i Jarda Olša, jr., ale

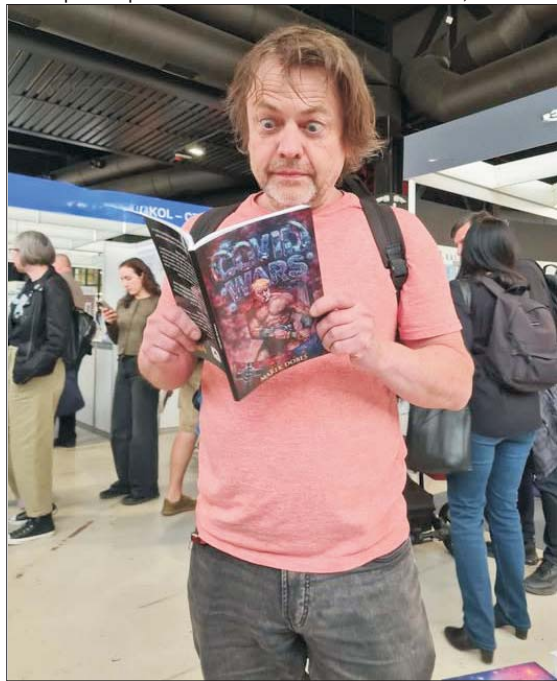
ten byl bohužel poslední. Žáčkovi (nakl. Carcosa), Milada Kuličková a tři holky z Hydry mi později napsali, že byli tak zničení, že už večer do hospody nedali. Tak jsme trochu popovídali, prohlédli si nakoupené knihy a vydali se domů vzpamatovat.

● 16. května se opět vydáváme na Veletrh a hned říkám, že v sobotu už nikdy. Měli jsme jít raději na oslavu Jiříny a Gilhada. Přes davy jsem se probil ke stánku CNC, kde příležitostný režisér CsCis. Marek Dobeš, kandidát béd, prodával svou knihu povídek *Covid Wars*, o kterých tvrdil, že mu je diktuje duch Donalda Trumpa a že *jsou přesně ten šálek vitriolu, který potřebujete denně kloktat na starosti všedního globalizovaného dne, abyste se alespoň na chvíli necítili jako Podčolek*.

Štěpán Kopřiva k tomu na zadní straně dodává, že *Marka*

Jarda a Milada Kuličková

Ivan se neprozřetelně podíval do Markova Necronomiconu

pronásledují stejné běsy jako celou naši společnost, rozdíl je ovšem v tom, že naše společnost se s tím pokouší vyrovnat alespoň trochu přičetně a Marek se očividně vydal opačným směrem... a pokud se ho odvážíte následovat, nemáte zaručenou ani minimální míru bezpečí.

V době, kdy byla Miša na nějaké přednášce, jsem potkal Kristin Olsonovou se synkem, pochválila mé narozeniny a navrhla, že bychom něco podobného měli pořádat častěji. Pak mi ukázala, kudy ke stánku Planety9, kde jsem se asi půl hodiny bavil s Veronikou Marhounovou o jejích produkci (a koupil si tam nového Bankse a *Symbionta* od Adriana Tchajkovského). Když jsem se Veronice zmínil o Kristin, velice litovala, že se minuly, ještě se s ní osobně nesetkala, komunikovala zatím jen elektronicky.

Potkali jsme Sanču Fülle, chystala se na pořad o soudci Ti, Vilma se prý mihla včera, ale to jsme se minulí. Zato jsme potkali Lucii Lukačovicovou s celou rodinou, tedy Ondřejem a dvěma dětmi.

Na stánku Crwe jsem se dohodl s Filipem Gotfridem, že se uvidíme i zítra a domluvíme se, jestli Veletrh zakončíme společnou hospodou.

Dál mi to trochu splývá, vzpomínal jsem se trochu až na pořadu Ondřeje Neffa o Arkádkém cyklu, který přepracovaně v jednotné úpravě vydal Mystery Press. A pak jsme se tuším odpotáceli domů.

Ondřeje a doufám i mě poznáváte, ale vpravo stojí nenápadný génius Karel Jerie

Součkos 100

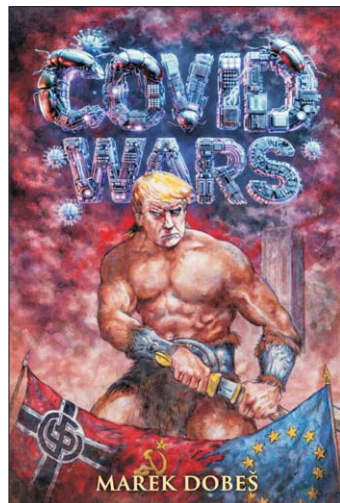
- 17. května uplynulo 100 let od narození Ludvíka Součka. Více Ivo Fencel na straně 1 a Ivan Adamovič na ČT Art..., snad časem přetiskneme, slavíme to další návštěvou Světa knihy a nákupem po poledni zlevněných publikací, čehož jsem využil hlavně u nakladatelství *Dokořán*.

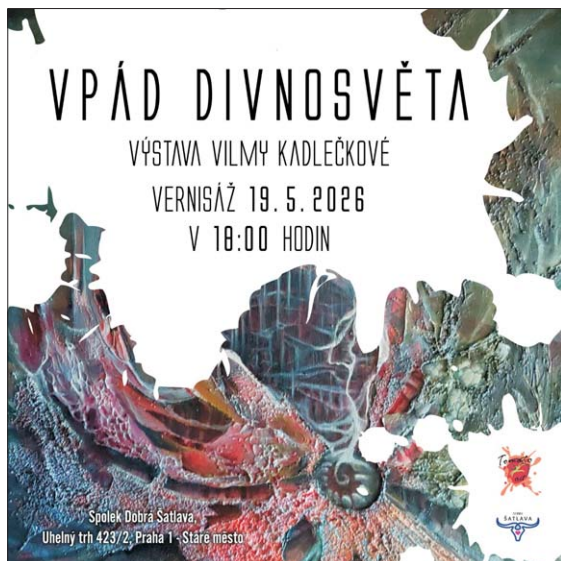
S Filipem a Hankou jsme prošli stánky muzeí a podobných institucí a shodli se, že už jsme na nějaké hospodské pokračování staří, a zabalili to. A asi, jak se později ukáže, i odstonalí.

- 18. května konečně jsem našel sílu probíjet se formuláři sociálního a zdravotního pojištění. Malou útechou bylo, že se ukázalo, že jsem v minulém roce nemusel platit žádné a vše, co jsem tam loni poslal, si vyžádal zpět.

Pro srovnání Ivan chvíli předtím s Markem Dobešem a Petrem Litošem

● **19. května** vyrážím na hudební večer u Kosatíkových, sám, rozdělili jsme si s Michaelou úkoly, ona vyrazila do *Dobré šatlavy* na *Vpád divnosvěta*, vizte fotografie níže. Na pořadu byla Mozartova hudba proložená četbou jeho dopisů od dvanácti let do smrti. O jeho hudbě řekla Dita, že je příliš snadná pro děti a příliš obtížná pro dospělé. Jeho dopisy zase dle mého dokladují, jak jako lidstvo hloupneme, dopisy, které psal Amadeus sestře ve dvanáct letech, jsou lepší a hlavně vtipnější než větší dnešní literatury. Viktor s sebou přivedl svou dceru Alžbětu, takže jsme skončili trochu dříve a popovídali si ještě cestou k tramvaji.

● **20. května** jsem měl v plánu vyrazit do Eccentrik klubu na besedu s ústavním právníkem Kyselou, ale ráno jsem se probudil s tak hroznou rýmou, že jsem se tam neodvážil. Náhradní program mi poskytl Honza Vaněk jr., zastavil se večer pro Frantovy paměti, jel na letiště pro Líbu, tak spojil příjemné s ještě příjemnějším.

● **21. května** mě stále ničí rýma, a do toho večer zpráva, že zemřel Leonard Medek. A o pár hodin později se dozvídám, že i Lenka Pilchová. Něco málo více na straně 14.

● **22. května** jsem se odvážil z domu a zajel do Statenic probrat Dášinu kuchařku. Bohužel našeho dopisovatele Petra jsem tam už nezastihl, ráno odletěl na Taiwan, tak jsme alespoň průběžně sledovali, kde je zrovna jeho letadlo.

● **23. května** se chystám na tento *Interkom*, ale začal jsem až
 ● **24. května**, kdy jsem se vrhl na došlé příspěvky. Zdá se, že už je čím tohle číslo naplnit.

● **25. května** zemřela ve věku 69 let SF autorka, odběratelka *Interkomu* a dobrý člověk, Jarka Nováková. RIP

● **26. května** už je mi lépe a *Interkom* finišuje. Zavolał mi Ivo Poledník, dali jsme dlouhý pokec o Frantových pamětech a Leonardu Medkovi. A do toho se dozvídám, že je na tom hodně špatně i Inka Hanušová.

● **27. května** jedu do MATu na kvíz ve znalostech knihy *800 mil po Amazonce*, sám, asi jsem Miše předal svou rýmu. Nejprve jsme přijali (a já hned zkasítoval) nového člena Vlastimila Kučeru. Filip s velkou péčí připravil 50 otázek, ke každé 4 možné odpovědi, vesměs velmi vtipné, občas byla jedna spíš jen pro pobavení a abychom neusnuli, ale ani vybrat ze zbývajících tří vůbec nebylo snadné. Zvítězila Bí se 46 body, zvolila mou strategii z minula a knihu dočetla těsně před MATem, druhý byl no-

vý člen Vlasta Kučera, je vidět, že jeho přijetí nebylo náhoda, ale kvalifikované rozhodnutí, a třetí byla (po rozstřelu) Hanka.

Nový člen také zčerstva doslal za úkol připravit si na červen přednášku o některé Mistrově knize.

● **28. května** jsem dočetl *Americkou modlitební příručku* Lucia (Luciuse) Shepada. Vystupuje zde (mezi jinými) nájemný vrah Brauer, než jsem si všiml „a“ v jeho jménu, myslel jsem si, že by mohlo jít o připomínku M. J. Breuera.

Nedávno se na NYXu propíralo autorské sebevědomí Michala Viewega a Martina Vopěnky, v tu dobu jsem byl asi na straně 222 a poznamenal jsem si tohle souvětí:

Naše myšlenky jsou elektrický proud probíhající mezi světem a místem, které, jak doufáme, existuje kdesi v našem nitru a je sídlem našeho pravého já, onoho neměnného „Já“, duševního pásu asteroidů pomíjivých přání a roztržštěné racionality, který se brání sebepozorování. (přeložil Jakub Němeček)

Nějak si nepamatuji, že bych u zmíněných kdy četl podobnou větu, ostatně ani jinde ne, a to se Shepard nachází spíše na nižší příčce amerického žebříčku.

● **29. května** se u nás zastavili Dáša a Petr a přivezli Miše materiály z výstavy v Americkém centru.

Hledíme, další Breuer, který v Americe ke slávě přišel, i když jeho rodina měla to pochybné štěstí, že musela prchat už před nacisty, a do neštěstí je nepřivedli až komunisté.

● **30. května** posílám hotové části *Interkomu* ke korekturám Frantovi Houdkovi, snad při práci zapomenou alespoň na chvíli na bolavá záda.

● **31. května** se dozvídáme, že včera zemřela členka SF klubu „BC“, autorka a ilustrátorka (Kočas Černá skříňka, 1989, Olomouc) Inka Hanušová. Pro připomenutí se můžete podívat třeba na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ingrid_Hanu%C5%A1ov%C3%A1

Zdeněk Rampas

NATO není Golem.

Nejvyšší čas, aby nám to došlo

Podle legendy zaslechl jedné noci někdy koncem 16. století pražský rabín Jehuda Löw ben Becalet tajemný pokyn vymodelovat z hlíny umělou figurínu, silnou tak nesmírně, aby ochránila pražské ghetto před útočníky už jen tím, že by o její síle věděli; strategie odstrašování se tomu dnes říká. Do akce Golema – tak tu figuru rabbi pojmenoval, uváděl magický svitek popsaný specifickou kombinací hlásek zvaný šém (dnes bychom spíše řekli kód nebo PIN), který mu musel někdo strčit do úst. V dobách míru byl Golem užitečným pomocníkem, bez šému však se dal leda vystavovat před Staronovou synagogou.

Podle dostupných dokumentů byl autorem myšlenky na vznik NATO Ernest Bevin, britský ministr zahraničí v labouristické vládě Clementa Atleeho, původně odborářský předák, ovšem antikomunista, který dobře tušil, co jsou Sověti zač. Faktickou Severoatlantickou smlouvu pak zformuloval americký diplomat John D. Hickerson a ve Washingtonu j i 4. dubna 1949 podepsalo 12 zakládajících členů. Dnes je jich 32 a od roku 1999 mezi nimi je i Česko.

Smyslem NATO, podobně jako tomu bylo s Golemem, je ochránit západní svět před útočníky, už jen tím, že je síla aliance odstraší. Kódem, který NATO má zvednout do akce, je pak pátý článek smlouvy, který mimo jiné praví, že smluvní strany budou považovat ozbrojený útok na kteroukoli z nich za útok proti všem a společně zareagují i s pomocí ozbrojené síly, té nejmocnější na světě. V 16. století by v pražském ghettu článek 5 dost možná označili za šém a jeho aktivaci za vložení šému do aliančních úst.

Nevím, jak moc spoléhali obyvatelé pražského ghetta na Golema, ale pokud jde o NATO, mám pocit, že se k němu chováme, jako kdybychom si mysleli, že stačí tím článkem 5 jen zamávat, NATO se zvedne a útočník zaleze.

Jenomže NATO není Golem a článek 5 není šém. Nestačí ho jen aktivovat, ale je zapotřebí aktivně se na společnou obranu připravovat, kromě jiného tím, že ji budeme i financovat. V tom mají Spojené státy a jejich prezident Trump pravdu. Ne však v tom, že když podniknou útok, označí ho za preventivní a čekají spoluúčast. Pokud tedy někdo nepřepíše článek 5 tak, aby se do něj tenhle útok vešel taky.

Není divu, že ostatní členové NATO jsou k Trumpovu požadavku hluchí. Jen se mi nelíbí často uváděný důvod, že to není jejich válka. Jenže jak 1. tak 2. světová válka taky zpočátku nebyly americké, a přece v nich nakonec položilo život skoro 400 tisíc Američanů.

Donald Trump stále častěji hrozí, že USA alianci opustí. Nespoléhal bych se příliš na to, že jako obvykle jen žvaní a nakonec k tomu nedojde. Naopak soudím, že potenciální členové-siroťci se musejí připravit na to, že zbytkovému NATO nikdo článek 5 pod jazyk nestrčí, takže se budou muset bránit sami. Doufám, že vymyslí, jak co nejdříve přijmout Ukrajinu, stát s armádou v Evropě nejen nejzkušenější, ale také nejlépe připravenou na války budoucí.

Její členství v Evropské unii může přijít až potom. Úplně jako se to stalo i nám, mimochodem.

Jaroslav Vels

Krutý květen – sbohem přátelé

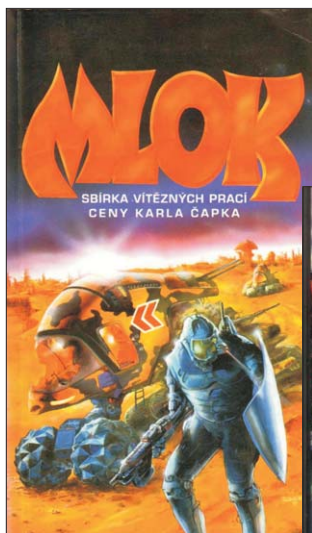
Leonard Medek (8. 4. 1962 – 21. 5. 2026)

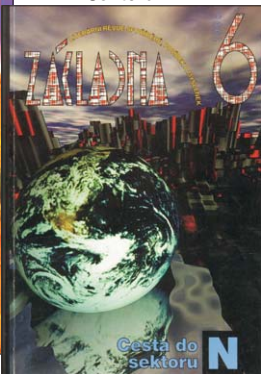
Leonardova sestra Eleonora by byla ráda, kdyby na vzpomínkovou akci v *Ristorance Pizzeria Da Ezio* na Přední Kopanině přišli i Leonardovi přátelé a příznivci z fandumu. Takže pokud byste měli 26. června od 16:00 čas, rozhodně se necítíte trapně, nebudete narušovat rodinnou akci, skutečně jste zváni. Leonardova sestra se naopak bojí, že nikdo nepřijde a bude to smutné. Nebo tedy ještě smutnější, protože smutné to bude tak jako tak...

Aldarion / NYX

Jaroslava Nováková (23. 6. 1957 – 25. 5. 2026)

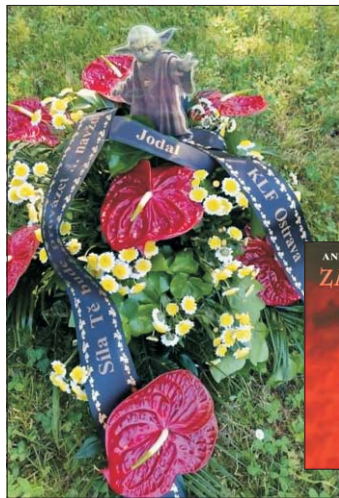

Obálky publikací, ve kterých najdete nejúspěšnější Jarčinu povídku *Cesta do sektoru N*

Účastnice *Ceny Karla Čapka* se v devadesátkách čile zapojila do života fandumu a jako *Jarka Conanka* přispívala i do *Interkomu*, její příspěvky najdete na adrese [https://interkom.vecnost.cz/\\$jnovako.htm](https://interkom.vecnost.cz/$jnovako.htm)

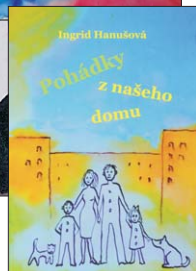
Lenka Pilchová (13. 4. 1954 – 21. 5. 2026)

S velkým zármutkem a smutkem v duši musíme oznámit, že ve čtvrtek 21. 5. 2026 nás opustila dlouholetá členka KLF Ostrava, nakladatelka, kamarádka a fajn ženská Lenka Pilchová. Vzpomeňte, nejen ti kdo jste ji znali, na její nepřehlédnutelnou „maličkost“. A pokud si k tomu pustíte jejího milovaného Ozzy Osbourne, určitě by ji to potěšilo... Děkuje...

Klub literární fantastiky Ostrava

Ingrid Hanušová (16. 12. 1956 – 30. 5. 2026)

Zakládající členka SF klubu „BC“, kterému dala též jméno, byla nadána řadou talentů, psala povídky a básně, které si mnohdy sama ilustrovala (viz kniha *INKA*), její kresby najdete například i v *Kočasu* 1989 „Černá skříňka“.

V nových poměrech po roce 1990 opustila práci programátorky a vystudovala psychologii, jako psychologka a psychoterapeutka pak působila v řadě poraden. Lékařskou psychologii také na UK v Praze vyučovala.

ZR

Robert Jackson Bennett: Krev titánů

Kniha *Krev titánů* je pokračováním románu *Pohár smrti*. Odehrává se ve světě, kde se z moře opakovaně vynořují tajemné obří bytosti nazývané *leviatani*. Ti na jednu stranu ničí lidské osídlení natolik výrazně, že tamní Chanúmská říše musí být víceméně vojensky organizována, aby se jejich nájezdům dokázala ubránit. Na druhou stranu jsou ovšem těla leviatanů, zvláště jejich krev, zdrojem nebezpečných látek, které umožňují výrazné a různorodé přetváření lidských tkání, což lidem zpětně pomáhá v boji s leviatany.

Hrdiny knih jsou poněkud tajemná vyšetřovatelka Ana Dolabrová, která trpí fobií z otevřených prostor a zahlcení smyslu, ale je nadaná mimořádným analytickým a deduktivním myšlením (nevíme, zda přirozeným nebo vylepšeným). A její asistent Dinios Kol, jehož očima příběh sledujeme, který je vylepšený jako *rytec*, tedy člověk schopný si v případě potřeby vrýt do paměti spolehlivě veškeré podrobnosti toho, co vidí nebo slyší. Tato dvojice vyšetřuje různé neobvyklé a záhadné působící zločiny, které ohrožují fungování Chanúmské říše.

Napsat pokračování úspěšné knihy je obtížné, protože čtenáři mají od autora protikladná očekávání: chtějí, aby byl příběh stejný jako to, co se jim líbilo, ale aby byl současně odlišný, aby je bavil. Robert Jackson Bennett tuto potíž řeší tak, že – zřejmě jen dočasně – ustupuje ze směru, který si vytyčil v první knize. Záhadou, která zůstala nevyřešena, je samotná existence leviatanů, protože tušíme, že se za ní (a její krvavou interakcí s lidmi) skrývá něco tajemného. Případ zmizelého bankovního úředníka, který je variací na klasický problém záhady zamčeného pokoje, nás ve druhém svazku přivádí na okraj Říše, do míst, kde se zpracovává krev zabitých leviatanů. O nich samotných se ovšem moc nového nedozvíme. Autor se rozhodl spíše upevnit a prohloubit naše „soužití“ s jeho světem.

Podobné je to i se samotným vyšetřováním. Na jednu stranu jde opět o stejnou kombinaci poněkud výstředních konstrukcí v nejlepšího stylu Sherlocka Holmese a kuriózních, někdy až podvrtně působících odhalení ženské inkarnace Nero Wolfa. Ale struktura případu je tentokrát odlišná. Sledujeme sérii záhad, z nichž každá je sama o sobě poměrně rychle objasněná, ale které hrdiny pokaždé přivádějí ke složitějšímu a závažnějšímu problému. Ty zasahují do stále větší šíře, čímž se z případu kriminálního stává postupně svízel bezpečnostní, politická až vojenská, takže nakonec hlavního hrdinu (ještě více než v prvním díle) dovede k pochybám ohledně vlastního osudu.

I když tedy v prvním plánu autor někdy pracuje s nadsázkou, která obratně balancuje až na hraně parodie, příběh sám je myšlený vážně. Samotná detektivní zápletka je vystavěná na dnešní poměry neobvykle solidně. Autor také – přinejmen-

ším pro mne – správně odhadl její spletnost, takže poměrně významné části vysvětlení je možné i při běžném čtení na základě indicií odhadnout nějakou dobu předtím, než jsou odhalena detektivem, ale zdaleka ne všechny a ne do všech podrobností. Autor se sice nepokouší odhadnout, jaký dopad na fungování společnosti by mělo rozsáhlé modifikování lidských těl – dá se předpokládat, že mnohem komplexnější, než jaké nám ukazuje. Ale fantastické reálie jsou tentokrát ještě výraznější než v prvním díle součástí výstavby a řešení případů, takže i v tomto rozměru jde o pokračování dobře zvládnuté.

Robert Jackson Bennett ve svých knihách na pozadí fantasy příběhu obvykle navíc zkoumá závažnější témata. Zde si například klade dávnou otázku, za jakých okolností může nějaká větší společnost trvaleji existovat, když se zdá, že jak jednotlivci, kteří společnost tvoří, tak pravidla, která ji formují, neustále a nenapravitelně selhávají. Výhody, které přináší život ve společnosti a vzájemná spolupráce, jsou sice zcela zřejmé, ale lidem z nějakých hluboce zakořeněných důvodů nepřijdou dostatečně přesvědčivé pro to, aby se chovali rozumně. Co je potřeba, aby společnost navzdory tomuto vrozenému hendikepu přežila?

Autor tentokrát nevyužije fantastické reálie k nalezení nějakého nového druhu odpovědi na starou otázku (jako to udělal v mé oblíbené trilogii *Božská města*). Hlavní hrdina nakonec dojde k náhledu, který může připomínat poznámku kapitána Picarda k poručíku Worfovi v závěru epizody *Polní soud* ze seriálu *Star Trek*: „Bdělost, to je cena, kterou musíme neustále platit.“ Postřeh, že existenci žádné společnosti není možné spolehlivě zajistit formálními pravidly, není jistě nijak originální. Ale je potřeba ho znovu a znovu v nových a autentických podobách připomínat. A to se *Krev titánů* daří.

Zatímco v *Poháru smrti* obestírala oba hlavní hrdiny rouška tajemství, kterou jsme postupně odhalovali, přesto jsme se o jejich vnitřní psychologii zase tolik nedozvěděli. Zde už je potkáváme jako staré známe a kniha proto vztah vyšetřovatelky Any a jejího asistenta Diniose nijak zvlášť netematizuje. Na pozadí spletného příběhu je však poznáme až nečekaně dobře. A přišlo mi pozoruhodné, jak se z na začátku poněkud groteskní postavy Any Dolabrové postupně stal někdo s velmi vyhraněnou vizí a pozoruhodnými důvody pro její obhajobu. *Krev titánů* nám tak představuje hlavního hrdinu dnes už vlastně neobvyklého typu: realisticky pojímanou, ale vyhraněně kladnou postavu. (Jako další podobný případ mě napadá snad jen vyšetřovatel Tom Dreyfus z románu *Prefekt* od Alastaira Reynoldse.) Je příjemné potkat občas někoho podobného alespoň v knize.

Poznejte svého překladatele aneb texty, které mě zlákaly k návštěvě

„Uvědomil jsem si, že vymezené téma je skvělá šance mluvit méně o otázkách překladatelských, o kterých mluvíme vždycky a furt dokolečka, a víc o těch žánrových a hlavně o otázkách nakladatelské dramaturgie a praxe; v podstatě bych tu akci doplnil na: *Povídka je nejkrásnější žánr, ale jak sakra přimět nakladatele, aby je vydávali, a čtenáře, aby je četli*,” napsal nám k blížícímu se dubnovému setkání v rámci cyklu „Poznejte svého překladatele“ první z hostů Richard Podaný.

A také: „Další zajímavá věc, která mě u povídky napadne pokaždé, jsou autoři, které má 99 lidí ze sta uložené pod heslo „román“, a kvůli tomu bohužel zapadá, že jsou i skvělí povídkáři. V mojí bibliografii by se to primárně týkalo Chucka Palahniuka.“

Richard Podaný je překladatel z angličtiny a francouzštiny, zaměřující se na moderní prózu, SF, fantasy a další žánry, překládá ale i poezii a v posledním čtvrtstoletí masivně komiks. Vystudoval žurnalistiku na UK, ale novinářem nikdy nebyl, pracoval zpočátku jako redaktor v několika nakladatelstvích (Svoboda, Harlequin, Knižní klub), ale již od roku 1993 je na volné noze. V roce 2005 získal hlavní tvůrčí odměnu Ceny Josefa Jungmanna za překlad románu J. S. Foera *Naprostě osvětleno*, za překlad knihy *Nejtíšší trest* Davida Lodge pak cenu Magnesia Litera. Cen za překlady SF, fantasy a komiksu má několik. Jeho překladatelská bibliografie čítá něco málo přes dvě stě titulů beletrie a přes dvě stě padesát komiksů a komiksových románů. Protože si v literatuře připadá jako dítě omylem zavřené přes noc v cukrárně, nevyhýbá se (snad kromě červené knihovny a westernu) ničemu a překládá humorné i vážné, intelektuální i dobrodružné, dětské, pro mládež i dospělé, realistické i fantastické a mainstreamové i žánrové (SF, fantasy, horor, thriller atd).

Na závěr druhé knihy je autor ve výrazně lepší pozici než na konci prvního svazku. Chanúmská říše není původem lidská, vybudovala ji jiná, dnes už vyhynulá rasa a lidé pouze (s určitou mírou nedokonalosti) převzali její strukturu. Ale zdá se, že její existence v sobě rovněž může skrývat tajemství. To by v kontrastu se záhadami okolo leviatanů mohlo poskytovat zajímavý prostor plný vnitřního napětí pro další pokračování. Směrů, kterými se oba vyšetřovatelé mohli vydat, se otevírá hned několik – a příběh každého z nich se mi zdá přitažlivý. Cyklus *Ve stínu leviatanů* se tak začíná kvalifikovat jako jedno z nejoriginálnějších a nejpřesvědčivějších děl fantastického žánru poslední doby.

Jirka Grunt

Robert Jackson Bennett: *Krev titánů* (série *Ve stínu Leviatanů*), Host, 2026, překlad Milan Pohl, 504 str., 599 Kč.

Na dubnovém večeru z cyklu „Poznejte svého překladatele“, který nese podtitul „Povídka je nejkrásnější médium“, se bude o povídkách nejen mluvit. Oba hosté také něco z dosud knižně nevydaných překladových povídek přečtou. A když říkáme oba, myslíme tím kromě Richarda Podaného, kterého už jsme vám představili, také Viktora Janiše, kterého mnohým z vás představovat nemusíme. (To ostatně Richarda také ne, abychom byli fér.)

„Co se knih týče, máme to těžší i lehčí zároveň. Pořád nebude věnovaný jedné konkrétní knize, ale povídkám obecně a některým autorům konkrétně. Já se po jistém váhání rozhodl pro dva, jimž se věnuji nejvíce, tedy pro Louise de Bernierse a Michela Fabera,“ napsal nám Viktor Janiš. „Louisovi tu zatím vyšla jen jedna povídková knížka (*Generálova šťastná smrt a jiné povídky*), přičemž já mám

přeložené do šuplíku čtyři povídky z následující sbírky *Labels and Other Stories*. Michel je autor tří povídkových sbírek (*Někdy prostě prší + Fahrenheitova dvojčata + Jablko*.) Konvolut pěti dalších šuplíkových povídek vyšel péčí Městské knihovny v Praze jako e-book.“

A teď přece jen něco o překladateli: Viktor Janiš (*1974) pracuje ve svobodném povolání jako nakladatelský redaktor a překladatel. V širokém žánrovém rozpětí od sci-fi, komiksů až po náročnou beletrii a divadelní hry přeložil přes sto padesát titulů, mimo jiné takřka celé dílo Louise de Bernierse. Soustavně se věnuje Alanu Moorovi, Neilu Gaimanovi a poslední dobou zejména Michelu Faberovi. Získal devět překladatelských cen, mimo jiné Muriel za překlad Gaimanova grafického románu *Hra o tebe* v roce 2007 a v témže roce byl vyhlášen Nejlepším překladatelem SF a fantasy za překlad románu *Jonathan Strange a pan Norrell* od Susanny Clarkové. Za překlad Faberova monumentálního neoviktoriánského románu *Kvítek karmínový a bílý* dostal tvůrčí prémii v rámci Ceny Josefa Jungmanna. V roce 2024 získal Zlatou stuhu v kategorii beletrie pro mládež za překlad Faberova románu *D aneb příběh dvou světů*.

Obec překladatelů / FB

Odposlechnuto

Tak takhle končí svět / nebouchne to, jen to zakňourá.

T. S. Eliot, Duťi lidé

„Ve Vídni není místo pro památník [polskému králi Janu III. Sobieskému, spasiteli Vídne, který 2. září 1683 v bitvě u Kahlenbergu zvítězil nad Turky], který propaguje xenofobii, islamofobii nebo protiturecké nálady,“ prohlásila radní za SPÖ Aslihan Bozatemerová, která se narodila v Rakousku, ale má tuřecké kořeny.

Jitka Zadrazilová / Novinky

Upíři ve věžáku: podoby a proměny nemrtvých reálného socialismu

Dne 10. prosince 1970 schválil Ústřední výbor KSČ dokument *Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. Sjezdu KSČ*. Dokument se stal zakládajícím textem pro následné období takzvané normalizace. Nás při tom zajímá, že rok 1970 byl také explozí a zároveň labutí písní vážného, goticko-romantického přístupu k upířskému tématu v české kultuře. Jako by chtěli milovníci čisté hrůzy ještě naposledy honem využít pivírající se dveře možnosti.

Jen si to spočítejme. V roce 1970 byl publikován první poválečný překlad Stokerova *Draculy* provedený Tomášem Korbařem. V téže roce vyšla antologie *Rej upírů* obsahující upířskou klasiku od *Vampýra* Jana Nerudy přes lesbickou upířskou *Carmillu* od Sheridala LeFanu až po povídku *Drakulův host* od Brama Stokera, což byl původně text určený pro román *Dracula*. Antologii kongeniálně ilustroval Alois Mikulka, editorem byl obvyklý podezřelý Tomáš Korbař.

Jedeme dál. V říjnu 1970 měl premiéru film Ester Krumbachové a Jaromila Jireše *Valerie a týden divů*. Natočen byl podle literární předlohy Vítězslava Nezvala, který se dle svých vlastních slov pokusil o poklonu černému románu. V příběhu figuruje zlovonná postava upíra reflektující Nezvalův dávný obdiv k němé filmové klasice *Upír Nosferatu*. Film zvítězil na 13. mezinárodním filmovém festivalu v Chicagu a na mezinárodním filmovém festivalu v Bergamu.

V téže roce měl premiéru televizní film *Hrabě Dracula* režisérky Anny Procházkové s nezapomenutelným Iljou Ráčkem, který pak pro mnohé diváky zůstal již nadosmrtní hrabětem Drakulou. Scenárista Vladimír Železný se velmi dobře popasoval s literární předlohou, znalci ocenili Drakulův plnovous, který odpovídal předloze více než pozdější hollywoodská zobrazení transylvánského krvesaje.

Po takovém exposé snad ani nemusím říkat, v jakém roce vyšla poprvé sbírka hrůzostrašných povídek Miloslava Švandrlíka *Draculův švagr*.

Rok 1970 byl tedy doslova rokem draculovským. Zuby však již vycenila i odvrácená strana upířského mýtu. V dubnu 1970 vyšel v deníku *Rudé právo* fejeton se slibným názvem *Noc plná děsu* s podtitulem *Nestvůry cvakaly hrůzou čelistmi*. Odehrává se na tajném setkání představitelů NATO na Draculově zámku plném strašidel. Zkratka NATO je tu interpretována jako Ničení a Totální Odpravování. Příšery vyslechnou plány generálů na nové bakteriologické, chemické a atomové zbraně

a s hrůzou postupně opustí sál. „Proti těmhle mordýřům jsem úplný blabuňka,“ prohlásí bezhlavý rytíř, vrah jeptišek a nevíňátek. Autorem textu byl Miloš Krejčí, americký zpravodaj *Rudého práva*, který pod jménem Kamil Šimon ve stejném období publikoval, nastojte, dobrodružné a tajemné příběhy.

Byl to sice historicky první výskyt jména Drákula na stránkách *Rudého práva*, ne však poslední.

V červenci 1971 se zkratka -mo- rozčiluje nad tím, že podle tvůrců televizního programu nemůže proběhnout léto bez strašení diváků. Řeč je zřejmě o repríze v glose nejmenované televizní inscenace Hrabě Dracula. Autor zde pronese větu, již můžeme označit za ikonickou: „Jistě, při slušné míře vkusu a nápaditosti se dá pro legraci někdy i příjemně bát.“

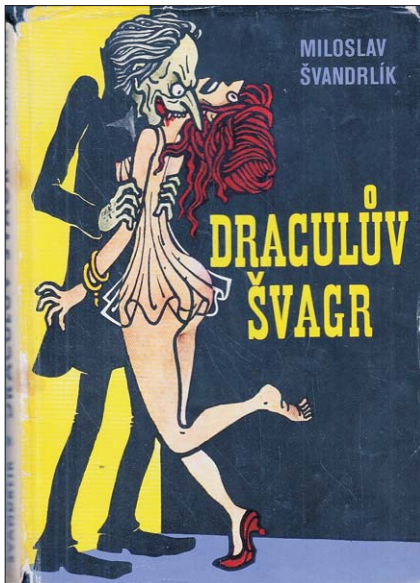
Tato věta se svým způsobem stala poučením z krizového vývoje na poli socialistické hrůzy. „Příjemně se bát při slušné míře vkusu“, toť vpravdě novodobá obdoba floskule typu „strana mírného pokroku v mezích zákona“.

V normalizované skutečnosti není možné holdovat primárním pudům a husí kůži. Připomeňme jistou historickou paralelu s dekretem Marie Terezie

z března 1755, kterým panovnice reagovala na tehdejší degradující exhumace lidských ostatků při podezření na vampyrismus. „Panovnice s hořkostí konstatovala, že lidé ve své lehkomyšlnosti podléhají přeludům podvodníků a nechávají se ve svém smýšlení utvrzovat duchovenstvem svázaným předsudky.“ Jak vidno, představa poddanstva, které se nechá snadno ovlivnit, se za dvě století téměř nezměnila. Pravda, namísto skutečných exhumací se tyto ohavnosti měly dít již jen v literárních textech, ale i tak bylo třeba zajistit řád a pořádek. Dekrety panovníků vystřídal cenzura a autocenzura.

S nymfománičkou proti hrůzákům

Když Divadlo Spejbla a Hurvínka připraví v roce 1974 hororový muzikál pro dospělé *Spejbl versus Dracula*, opatří vydané elpíčko zastřešujícím doslovem Pavla Gryma. Ten hned v prvním odstavci žánrově označení opraví na „Laskavá parodie hororu a muzikálu“. Horor je tu slovem znalce transponován do žánru komedie, neboť Grym cituje autorku tohoto dílka Helenu Philippovou, ana praví: „řádný upír pochrupává ve své rakvi a vstává o půlnoci, aby diváka či čtenáře pobavil“. „Nejde tedy než o trochu dráždivého strachu pro zábavu tak jako kdysi za stará při draní peří.“ Po tomto rozpustilém úvodu však Grym pokračuje dojemnou snahou o rehabilitaci žánru hrůzy. Připo-

míná hrůzostrašné momenty v antických bájích a rozechvěnou fantazii středověkých autorů, aby položil na stůl trumf: „Moderní horor není tedy pochybným duchovním děckem psychopatů, ale vážným, někdy dokonce hluboce moralistním žánrem s tisíciletou tradicí.“ Ovšem jeden trumf nestačí, je třeba ještě zdroj hororu přesunout z pomyslných doupat psychopatů do tepla domova a ženských rukou: „Hrůzostrašné příběhy ... si vymýšlely ... i pokojné a důstojné dámy a dívky mezi idylickým háčkováním a vyšíváním ozdobných polštářů; za všechny jmenujme aspoň příkladnou hospodyňku Anne Radcliffovou a půvabnou Mary Shelleyovou.“

Drnkání na strunu ženskosti, která má očistit pochybný žánr poukazem na spořádanou domácnost a ženský půvab, může být zaviněno i faktem, že tento muzikál nejen napsala, ale i režírovala zmíněná Helena Philippová, pozoruhodná, neprávem zapomenutá osobnost, která stála u zrodu divadla Semafor, divadla Na zábradlí i Divadla Járy Cimrmana a o které Wikipedie tvrdí, že si v roce 1986 zvolila do značné míry drastický dobrovolný odchod ze světa.

Muzikál je ve své podstatě příběhem o vzniku muzikálu. Josef Spejbl zažije autentický horor při pohledu na složenku za elektřinu a pokusí se vyrovnat rodinný rozpočet napsáním muzikálu. Téma získá od Hurvínka, který hned v první scéně čte v posteli horor s názvem *Upír Dracula a nemrtvá zpěvačka*. „Tak on čte úpadečkovou literaturu,“ hrozí se Spejbl. Ukáže se však, že i sousedka paní Kateřina holduje této četbě, které sama říká „hrůzáky“.

Děj představení todorovsky váhá mezi interpretací nadpřirozena racionální a iracionální, protože divák zůstává v nejistotě, zda sleduje výsledek Spejblova tvůrčího psaní, nebo reálný děj. Drakula tu figuruje jako řekli bychom omšelá, bezzubá figurka, nemít vysouvací špičáky. Spejbl ho celou dobu zasypává posměšným výrazivem. Stopy hrůzy se nekonají. Hrabě Drakula vezme nohy na ramena, když na něj Mánička vystrčí svá nadra, za což si od hraběte vyslouží označení nymfoMánička. Pokud je někde úpadečková tvorba, pak ne v Hurvínkově četbě, ale ve scénáři Heleny Philippové bez hrůzy i humoru, ačkoliv kolega Jareš se mnou asi nebude souhlasit.

Když jsme u písňové formy, povšimněme si postavy upíra v dalších českých písničkách. Z roku 1973 zřejmě pochází píseň dvojice Paleček-Janík *Drákulova zpověď*. Vyšla na LP desce *Kukátko* v letech 80., ale poprvé zazněla ve starším pořadu *Skleněná pohádka*, hudebně zábavné revue z mezinárodní výstavy skla a porcelánu v Jablonci nad Nisou. Text tentokrát není téměř vůbec parodický, jedná se spíše o folklorizující baladickou skladbu, v níž cikánka vyčte návštěvníkovi z dlaně všechny hrůzy, kterými každou noc žije.

Hned dvakrát vstoupil do krvavé řeky František Ringo

spíše příjemný. Dokladem je i skladba Zory Jandové *Drákula* z roku 1986 a o rok později hit *Ples upírů* kapely OK Band. Ve strašidelném paláci se poprvé rozezněly syntezátory.

Horehroní zuby cení

Zcela jiná panovala ve stejné době situace v poezii. Upír je normalizován a odkouzlen. A kam jinam umístit soudruha upíra než na sídliště. Tak to alespoň viděl Jiří Oulík v básni *Upír* publikované v *Tvorbě* 1985 č. 40.

*Hryzy hryzy – krk je hřiště
A už vede 2:0
Nad slečnami ze sídliště
Vzorný občan Drákula*

Zdálo by se, že podobně odkouzlen byl Dracula také v básni Jiřího Žáčka *Horor z Horehroní* vydané roku 1981 ve sbírce *Okurková sezóna*.

*Kdo to vyje v Horehroní?
Drákula tam holky honí.
Drákula je symbol hrůzy
Shání holky na transfúzi
Ten má radši krev než whisky
Už si olízne pysky
Nežli whisky má krev radši
Písal to v dennej tlači*

Situace se ale začne jevit v poněkud jiném světle při hlubším zakousnutí do tématu. Proč honí Drákula dívky zrovna v Horehroní? Původně jsem autora podezíral z pouhé zvukomalby: horor – Horehroní. Skutečnost je však mnohem znepokojivější a dovede nás až k Boženě Němcové. Němcová ve své práci *Národopisné a cestopisné obrazy ze Slovenska* zapsala tamní ústně předávané pověsti, mimo jiné také ze vsi Dolní Lehota. Cituji: „Na mezi při rozcestí ... viděti kámen ... mechem porostlý; pod tím kamenem prý leží Prdimucha, který býval vlkodlakem. Když po smrti, pochován jsa na hřbitov, z hrobu vstával a pokoje nedával, vykopali ho vesničané, hlavu sryli

rejčem, položili mezi nohy a srdce probili osikovým kůlem“. Podle pozdější legendy, kterou vzhledem k vesnickému milieu těžko můžeme nazvat městskou legendou, nebyl oním mužem, který mrtvolu exhumoval, nikdo jiný než romantický básník a kněz Samo Chalupka, který v sousední vsi bydlel a s Němcovou se setkal.

Asi nemusím dodávat, že Dolní Lehota se nachází v Horehroní. Co však bylo jednou odkouzleno, může být znovu zakouzleno. Slováci jsou na svého jediného upíra hrdí, a tak v roce 2019 v Dolní Lehotě otevřeli pro turisty Prdimuchovu hrůzostrašnou „únikovou izbu“ a „náučný chodník“.

Disciplinace upíra

Prototypickým příkladem normalizace upírského motivu a disciplinace kdysi nadpřirozené bytosti je televizní inscenace *Upír ve věžáku* z roku 1979 scenáristy Karla Čabrádka. Dva chlapci si pod peřinou s baterkou čtou krvák *Upír z hradní věže*, což je fiktivní titul s obálkou dokreslenou Oldřichem Jelínkem.

Všimněme si návratu stejné situace, jakou jsme zaznamenali v muzikálu *Spejbl versus Drakula*. Na začátku příběhu figuruje pretext – pokleslá četba, které holduje jedna z postav a která je spouštěčem děje. Onen krvák, od kterého se v tomto případě odvine následné podezření chlapců, že nápadník jejich sestry, pan Růžička, je upír, je typickou figurou mravoučných či později normalizačních děl koketujících s pokleslými žánry. Laciná četba, ono literární bejllí, dokáže vybičovat nervy neopatrného čtenáře a zastříť mu zdravý úsudek o realitě. Vznikne tak dílo s dvojím kódováním, které lze osvěcensky vydávat za výchovnou četbu varující před brakem, a přitom je mu dovoleno podle chuti čerpat z principů necenzurovaného lidového čtení.

Topos sídliště, kde bydlí knihovník Růžička v podání Josefa Abraháma, má rovněž dvojí funkci. Civilizuje potenciálně dráždící látku a zároveň v druhém plánu vypovídá o odcizenosti, až nelidskosti nových panelových sídlišť. Trináctipatrový panelák chlapcům symbolicky splývá s vysokou hradní věží z hororu.

Technovampyrismus

Z popsaného civilizování upíra se částečně vyděluje poslední dílo, o kterém budeme hovořit, totiž snímek Juraje Herze *Upír z Ferratu* z roku 1981. I tentokrát je sice nadpřirozený motiv posunut do téměř všední současnosti, ale nebyl by to Juraj Herz, aby ji vzápětí nepřetvořil do reality velmi nevěsední. Kuriozní okolností je, že jak v o dva roky mladším *Upírovi ve věžáku*, tak v *Upírovi z Ferratu* hraje hlavní ženskou roli Dáša Veškrnová.

Jak známo, na počátku příběhu stála krátká povídka Josefa Nesvadby „Upír Ltd“ o automobilu sajícím lidskou krev přes plynový pedál. Vyšla česky poprvé ve sbírce *Výprava opačným směrem* v roce 1962. Podle svých vlastních slov napsal Nesvadba tuto povídku bezprostředně po první návštěvě Anglie v roce 1960, kde byl šokován hustotou silničního provozu: „připadalo mi to jako automobilová apokalypsa“.

Jako u mnoha jiných povídek, pokusil se Nesvadba námět

ihned nabídnout filmu. V roce 1965 napsal společně s filmovým režisérem Hoblem scénář *Upír Ltd*. Je pojatý jako thriller z prostředí automobilových závodů. Markýza Nuvolari, majitelka automobilové stáje, získá automobil, který saje krev a místo motoru má lidské srdce. Myšlenkou scénáře je kritika bezhlavé honby za vítězstvím ve vrcholovém sportu.

V archivu českého Národního filmového archivu se však nachází ještě nedatovaná, velmi odlišná verze literárního scénáře s anglickým názvem *Vampires Ltd*, na kterém Nesvadba pracoval společně s obskurním americkým producentem Ivanem Reinerem, autorem scénářů několika sci-fi B-filmů z 60. let, například sci-fi hororu *The Green Slime*, který režíroval Kinji Fukusaku. Tato filmová verze je mnohem bizarnější, s nemalou porcí erotiky, zřejmě určená pro nezávislou zahraniční produkci. Novinář John se seznámí s dcerou šílené hraběnky, která na svém panství provozuje deviantní kult vyznávající násilí, sex a automobil, v surrealisticky ballardovské kombinaci. S pomocí vynálezce Stuarda nechala hraběnka instalovat do závodního vozu srdce svého manžela a nyní musí vůz živit krví stále nových řidičů.

Záměr o filmovou verzi nakonec dotáhl do konce jmenovaný Juraj Herz. Ovšem jeho film *Upír z Ferratu* uvádí jako literární zdroj nikoliv *Upíra Ltd*, ale povídku *Upír po dvaceti letech*, která vyšla v časopisu *Tvorba* v roce 1975. Zcela v duchu své pozdější tvorby se v povídce „Upír po dvaceti letech“ Nesvadba přesunul od fantastiky k rekurzivní próze o fantastice. Příběh této povídky zhruba odpovídá ději Herzova filmu, ale důležitější je rámec, do kterého je v povídce děj zasazen. V povídce hovoří sám autor, který jako by popíral svou ranou tvorbu i svůj dřívější život: „Kolem padesátky nastává takový zlom, člověka buď pronásledují hříchy a nápady jeho mládí, musí je opakovat, nebo dokáže najednou přehlédnout svůj život z jiné perspektivy, začít novou kapitolu.“

I ve finální podobě scénáře se autor vrací k technovampyrismu, což byl ve své době inovativní příspěvek do žánru. Pracovní název filmu zněl *Ssání* a ve scénáři padne zmínka, že neznámý motor dobře saje.

Co bylo pro spisovatele opatrnou omluvou establishmentu za hříchy mládí, o nichž se dnes můžeme dočíst v Archivu bezpečnostních složek, stalo se pro režiséra naopak prostředkem, jak jít proti pravidlům. Film *Upír z Ferratu* zůstal jako jeden z dokladů snahy Juraje Herze natočit v podmínkách československého filmového průmyslu horor. Snahy, která – snad s výjimkou *Spalovače mrtvol* – musela vzhledem k požadavkům doby pokaždé skončit uměleckým kompromisem. Přesto se stal kulturním snímkem a filmoví fanoušci 50+ dnes tento titul uvádějí jako nejstrašidelnější film jejich mládí.

Ivan Adamovič

Odposlechnuto o matematice a palindromech

Evropa: Matematika je obtížná.

Asie: Matematika je snadná.

Amerika: Nemí matematika rasistická?

X

Nelze zoratí pole, žel, na mezi Zeman ležel, opit a rozezlen.

FB

David Barnett: Andělské zrcadlo

Nemýlím-li se příliš, nevyvolal román *Andělské zrcadlo* v době svého vydání žádný zvláštní ohlas, a to navzdory tomu, že se prakticky celý odehrává v Praze. Není to překvapivé, protože jde o knihu po všech stránkách obyčejnou. Ne špatnou, jen se ničím nevymykající. Dostal jsem se k ní po letech čirou náhodou a několik poznámek by si možná zasloužila, protože mi přijde, že autor měl zajímavější verzi knihy téměř na dosah, takže je zvláštní, že ony dva nebo tři nabízející se kroky neučinil. Ale postupně.

V Praze dávné minulosti očekává Rudolfovův císařský dvůr s jistou dávkou nervozity příjezd slavného učenice a okultisty doktora Johna Dee. Praha nedávné současnosti očekává s podobnou dávnou nejistotou „výstavu ropného průmyslu Světové obchodní organizace“ a s ní předpokládané proti-kapitalistické a proti-globalizační demonstrace. V obou časech se probudí muž, kterého nazvou Poutník: nahý a bez paměti, ale se zvláštním osobním kouzlem a občasnou schopností nečekané intuíce. V obou případech ho shodou okolností naleznou Angličané pobývající ve městě: v rudolfínské Praze šlechtici přijíždějící s diplomatickým posláním, v naší Praze skupina ekologických aktivistů připravujících protesty. (I když by cizinec nepochybně zvládl mluvit stejně dobře česky, jako mluví anglicky, autor se tak elegantně vyhýbá otázce, jak se spolu vlastně v knize postavy dorozumívají.)

Navzdory tomuto neobvyklému začátku se následný děj v obou časových liniích odvíjí zvolna, případné peripetie nejsou přímo předvídatelné, ale rozhodně jsou nepřekvapivé. S takovým přístupem bych jako čtenář očekával, že se autor bude snažit, aby text sám byl zajímavý, aby měl určité kouzlo. Zvláště odehrávali se v Praze, o které David Barnett ve svojí závěrečné poznámce píše: „Praha je úchvatná. Praha je okouzlující. Praha je kouzelná.“ Inu, možná je, snad to i sám zažil, ale do *Andělského zrcadla* se mu nic z toho přenést nepodařilo. O něco lépe dopadlo paradoxně líčení 16. století, s kterým přímou zkušenost nemá, ale které je bohaté na události, jež nám dodnes připadají malebné. Nevzdaluje se sice příliš daleko od povšechného a obecně známého obrazu Rudolfa a jeho dvora, pár méně známých nebo fiktivních prvků se mu ale do příběhu zapojit podaří.

Je překvapivé, jak banální prožitek z města, kde delší dobu žijí, mají postavy z naší současnosti. Žijí sice na místě, jehož jazyku a kultuře nerozumí, ale nijak je ani neinspireje ani neznepokojuje: jako by vůbec nedokázaly uniknout prožitku, který odpovídá shrnující banalitě turistických průvodců. Nedokáží zažít nic *specifického*. Nemusí to nutně být autorovo selhání, vlastně to dobře charakterizuje postavy bez skutečných kořenů, které osud na čas zavál do Prahy, a pak je možná odvané jinam, aniž by si odnesly víc než pár anekdotických „dovolenkových“ postřehů. Ale myslím, že případná ironie toho, jak proti hospodářské globalizaci bojují lidé, kteří kulturní globalizaci sa-

mi bezmocně podléhají, by lépe vyzněla, kdyby nám ji autor ukázal i v kontrastu s něčím opravdovějším. Panuje obecná shoda, že Praha je město, které k tomu poskytuje řadu různých příležitostí.

Autorovi se přímo nabízel i další prostředek, jak děj knihy učinit zajímavější. Postavy v obou časových liniích se trápí dlouhou řadou politických otázek i osobních potíží, takže téměř nemají prostor pro jakoukoli opravdovější sebereflexi. Nalezenný Poutník, který v žádné z těchto záležitostí není (a bez paměti ani nemůže být) zapojený, představuje ideální prostředek, jak dotyčné konfrontovat se sebou samými. Jeho zvědavá naivita odkazuje na Dostojevského „idiota“, a to je literární typ stále natolik zřídka používaný, že je sám o sobě zajímavý. Poutník je navíc nadaný schopností intuitivně odhadovat nejen reakce lidí, ale zřejmě i události chvíli předtím, než nastanou. To je bohatá zásobárna přirozené překvapivých, vtipných i znepokojujících peripetií. Autor ji však využívá jen ve víceméně náhodných náznacích, což mi přijde škoda.

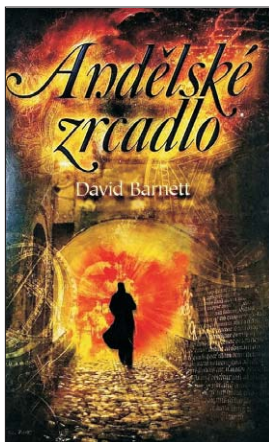
Tušíme, že Poutníkovy schopnosti nejsou nahodilé. Autor nás nechává v nejistotě zhruba padesát stran, než nám začne naznačovat, jaký metafyzický základ jeho zvláštní existence má. Vydavatel čtenáře tohoto trápení naštěstí ušetří a prozradí to hned v anotaci na obálce – já se spokojím s obecnější informací, že máme co do činění s kabalistickými principy. To je třetí způsob, jak by šlo příběh snadno obohatit, ať už na úrovni celkové struktury, nebo jednotlivých peripetií. Ale ani takto lákavé téma autora nezlákalo, aby opustil „civilnost“ svého vyprávění.

Ted', když jsem si dostatečně postěžoval, že by *Andělské zrcadlo* mohlo – mělo! – být lepší knihou, je potřeba uvést, proč není špatnou knihou. Předně je navzdory své obyčejnosti docela slušně napsané, čte se nakonec lépe než různé záměrně přepjaté thrillery (v porovnání třeba s rovněž pražským *Tajemstvím všech tajemství* Dana Browna je o třídu výš). A co mi přijde nejpodstatnější, je, že si autor sice neklade zvlášť ambiciózní cíle, ale dokáže jim dostát. Vzhledem k jednoduchosti zápletky má kniha velmi slušnou dějovou pointu. A dokonce i její „mystická“ část dává smysl. Autor se tajemství, na které nás v průběhu čtení lákal, na konci ani bezradně nevyhýbá, ani ho nijak nezlehčuje, jak bývá v „nadpřirozených“ románech zvykem. Dovede ho k odhalení, které sice není nijak hlubokomyslné, ale v rámci románu je přiměřené a funguje dobře.

To je nakonec mnohem více, než dokáže nabídnout většina knih s ambicióznějším záměrem. Přihodil-li se vám jako mně, že bude *Andělské zrcadlo* náhodou jediná kniha po ruce, můžete s ní strávit docela příjemné odpoledne. A domýšlet si, jak by se události mohly odehrát, kdyby byl autor důmyslnější, je také docela zajímavá zábava.

Jirka Grunt

David Barnett: *Andělské zrcadlo*, Polaris, 2010, přeložil Zuzana Vydrová, 240 str. 239 Kč

Tolkienův Příběh o Kullervovi

Autor *Pána prstenů* J. R. R. Tolkien se narodil v lednu 1892, takže... mu bylo začátkem první světové války dvaadvacet. Studoval, ale psal už první povídku a nazval ji *The Story of Kullervo*. Až teď vyšla poprvé česky, a to jako samostatná knížka, a Tolkiena podnítil epos *Kalevala*, který byl Finům (vzdálenou) obdobou našich *Rukopisů*. Ano, *Kalevala* (*Země hrdinů*) je rovněž lidového původu, ale spoluautorem a sestavitelem se stal v první polovině 19. století vesnický lékař a amatérský folklorista Elias Lönnrot (1802–1884).

Podle všeho Tolkiena rmoutilo, že Británie nemá (a nemá!) mýty na úrovni Germánů nebo Řeků, a zvlášť finské báje na něj ve dvaceti rapidně zapůsobily. Jednu „skvělou“ (jak se o ní v dopise vyjádřil snoubence) začal vylepšovat, ba prokládat kousky poezie, a jde o příběh pomstivého Kullerva, kterého jméno znamená Hněv. Spisovatel už zde předjímá vypravěčské postupy pozdějších děl a má už tady jakýsi syrový materiál, z kterého vytvoří *Húrinovy děti*, jeden z nejsilnějších svých příběhů, a odkud přivede jedinou svou skutečně tragickou postavu, svěhlavě pošetilého Túrina Turambara ze *Silmarillionu* (1977).

Příběh o Kullervovi je zlověstně temné drama krevní msty, incestu, zneužívání, vražd a sebevraždy a ani náhodou se tudíž nejedná o pohádku pro děti. Roku 2004 zveřejnila badatelka Anne Pettyová článek, kde Tolkiena srovnala právě s Eliase Lönnrotem a upozornila na vysoce obdobný způsob, kterým oba ne zcela vědecky čerpají ze starších pramenů, přičemž jednotlivé prvky příběhů klidně i nově pořádají. A pořadatelka naší knihy Verlyn Fliegerová? Ta prostě konstatuje, že je *Příběh* most mezi *Kalevalou* a Tolkienovou Středozemí.

Sám Tolkien byl zajímavého názoru, že je mytologie takřka totožná s jazykem, z něhož je hnětena, anebo to přinejmenším jsou dvě strany mince. A právě v čase před narukováním do války, kdy prvně adaptoval finské mýty, vynalézal i ryze svůj jazyk, a totiž tzv. quenijštinu. Taky některá jména z jeho *Příběhu* působí, jako by u nich aplikoval slovní zásobu onoho jazyka. Co víc? Inspiroval se, a přiznává to, i způsobem, kterým psával William Morris (1834–1896), takže angličtinu mimo jiné záměrně archaizoval. *Hath* psal místo *has*, *doth* místo *does*... a vkládal postavám do úst až přehnaně dlouhé básnické promluvy.

A co Tolkiena vlastně zaujalo na předloze *Příběhu*? Badatel John Garth soudí, že směr vysoce nekonvenčního hrdinství, mladické romance a... zoufalství. „A jistě taky to, že byl Kullervo sirotek,“ domnívá se Fliegerová, přičemž připomeňme, že sám Tolkien ztratil otce ve čtyřech letech a jeho matka zemřela na cukrovku, když mu bylo teprve dvanáct.

O co jde v původní *Kalevalě*? Svár mezi bratry vede k tomu, že Kullervův strýc zabije jeho otce, zpusťší jeho rodný dům

a unese mu maminku. Tam ještě krásný Kullervo se tím pádem už narodí do zajetí a ještě jako batole přísahá „strýčkovi“ pomstu. Ten se jej postupně a třikrát pokusí zavraždit, a to utopením, upálením a oběšením, ale pracuje magie, nejde to.

Je strýc padouch? Jistě je, ale taky vezme, že už jako třídní rozkopal Kullervo kolébku „na třisky“, a když měl – nedlouho poté – ukolébat kterési nemluvně, vydloboval mu oči.

Strýc jej nakonec prodá kováři, ale ani kovářově manželce mladíček k srdci nepřiroste, i zapeče mu do chleba kámen. Nepočítala ovšem se zmíněnou už magií a Kullervo dokáže přečarovat dobytek, který pase, na medvědy a vlky. V době dojení je

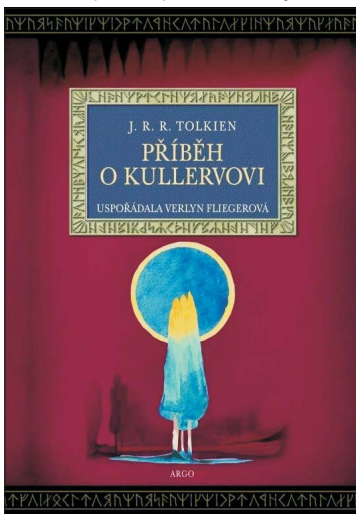
zažene na dvůr a šelmy kovářku zabijí. Následně mladík ještě znásilní dívku a ona se zabije, když se odhalí, že jde o jeho rodnou sestru! Původní rozhodnutí pomstít se strýci vlastně tak dochází naplnění i následkem toho, že je hrdina stravován vinou!

Badatelé připomínají, že měl Tolkien opatrovníka Otce Francise Morgana a ten ho tehdy dočasně odloučil od dívky, kterou miloval; jistě to ještě nemusí znamenat, že Tolkien v opatrovníkovi uviděl onoho strýčka, a zrovna tak Tolkienova teta Beatrice Suffieldová, do její péče byl po smrti matky dočasně svěřen, může být těžko vnímána jako vtělení oné kovářky, ačkoli je fakt, že Tolkienův životopisec Carpenter konstatuje, že se jí „nedostávalo náklonnosti“.

Tak či onak přepracoval Tolkien původní příběh v méně zvláštní a opravil vše, co pan doktor blbě slátral z nesouvisejících zdrojů. Teprve Tolkien pečlivě propojil příčiny, následky a motivace a vlastně vyplnil mezery a zadal práci nezapojeným prvkům. Něco nechal, něco ne a třetí radši úplně změnil. Rozhodl, že bude hrdina nevzhledný a zřetelně motivován raným traumatem. To je důvod, proč je zahořklý a vztek-lý. Živí si zášť, je věčný outsider a holomek nevčlenitelný do společnosti.

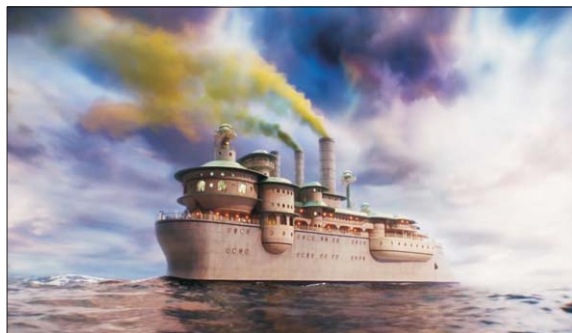
Už v *Kalevalě* má taky psa, a to jménem Musti, což finsky znamená Černý, ale tam pes ještě není moc významný. U Tolkiena ano. Činorodě vystupuje v několika epizodách a Tolkien se rovněž rozhodl, že se pes bude umět měnit v jiné bytosti a bude umět čarovat. Právě on tuhle schopnost předá Kullervovi. Přesněji řečeno u Tolkiena zachrání hrdinu před třemi strýcovými pokusy o vraždu právě tři chlupy tohoto věrného psiska, které pána nakonec následuje i ve smrti.

A co ještě víc? V obou případech má bijec meč a nůž. Noží dal ovšem teprve Tolkien jméno Sikki; a když se zlomí o kámen v place, hrdina ho oplakává (ve verších) a nazývá svým jediným druhem. Jeho meč byl, pravda, mluvicí už v *Kalevalě*, jak však upozornil badatel Richard West, propracoval Tolkien roli meče předaleko za to, co našel ve finském zdroji, a učinil z něj ztělesnění krutého osudu, který hrdinu stihá. U Tolkiena má tento meč daleko větší dramatický účinek a Tolkien zá-

DOPORUČUJI

CHUDÁČCI – tento film z roku 2023 jsem donedávna ignoroval, měl jsem jej jen za další feministickou agitku a musím přiznat, že jsem udělal chybu, ač jsem se v podstatě nemýlil. Leč on se i ten feminismus dá dělat chytře, s humorem a ve více plánech. Oceňuji na něm vedle dalšího hlavně výtvarné provedení, steampunkové kulisy jsou jak od Karla Zemana, kdyby točil v barvě. Emma Stone hraje přísně logické dítě v ženském těle nezátížené předsudky, které patriarchát nazývá slušným chováním, naprosto dokonale a to včetně poněkud bezemočního hlasu; máte-li na výběr, sledujte film v originálním znění.

BUGONIA – je další pozoruhodný film poslední doby od Yorgose Lanthimose, režiséra výše zmíněných *Chudáčků*. Na rozdíl od nich se děj odehrává v té nejsoučasnější době a dlouho to vypadá, že film je o tom, jak dva pošahaní bratřenci unesou manažerku farmaceutického koncernu a mučením z ní chtějí dostat přiznání, že je mimozemšťan. Opravdovou lahůdkou je český dabing, který úžasně zachoval mimoběžné jazykové roviny dvou buranů a korporátštiny, kterou mluví manažerka, opět roveň snil o tom, že hovoří hlasem „krutého a cynického hrubiána“.

➔ Ono je to vlastně tak, že ten incest v *Kalevalě* vznikl chybou sestavovatele. Lékař k sobě přiložil dvě lidové historky ve stylu každý pes – jiná ves: on takto bohorovně spojil úplně nesoudržné runy. Až Tolkien věc přepracoval a propracoval a vybudoval dokonce expozici. Dívka se u něj jmenuje Pláč a je dvojčetem hrdiny. Na dlouho se jejich cesty rozdělí. Není neuvěřitelné, že se nepoznají. On ji chce získat, ale ona jej kritizuje a odmítá. On ji unese, jistou dobu spolu šťastně žijí, než se ona vrhne do vodopádu, a v Tolkienově podání si čtenář uvědomí pravdu o incestu daleko dřív než hrdina!

Tohle pozapomenuté Tolkienovo dílo je tedy spojivník mezi ještě divným Kullervem z *Kalevaly* a psychologicky zpracovaným Túrinem Turamberem ze *Silmarillionu*. Aby to ovšem vydalo na knihu, přiřadila editorka za příběh dvě Tolkienovy přednášky *O Zemi hrdinů a Kalevala*.

Ivo Fencel

John Ronald Reuel Tolkien: *Příběh o Kullervovi. Ilustrace na obálce a frontispisu autor. Z originálu The Story of Kullervo (2015) přeložil Jan Čermák. Závěrečná studie, úvod, poznámky, komentáře a uspořádání Verlyn Fliegerová. V květnu 2026 vydalo Argo. 144 stran.*

Emma Stone. Úplný konec filmu je poněkud hloupoučký, ale opět (audio)vizuálně velmi zajímavý.

KAPITÁN VOLKONOGOV UPRCHL – tento film snad do naší rubriky patří díky troše duchařiny a ruské mystiky. Ve zkratce jej vystihuje rozhovor hlavního hrdiny Volkonogova s jeho nadřízeným, charismatickým majorem Gvozdijevem; tak nějak si představuju vyšetřovatele O'Briena v Orwellově 1984.

- Proč myslíš, že všichni tvrdí, že jsou nevinní, kapitáne?
- Nepochybně proto, aby se vyhnuli odpovědnosti.
- Vypadáš chytře. Ale o dialektice nevíš nic. Nezapomeň: oni opravdu věří, že jsou nevinní, protože opravdu nevinní jsou. Nejsou to teroristé, špióni ani zrádci. Ale nepřicházejí k nám náhodou. Jsou tu proto, že jsou nespolehliví. Někteří z nich mají podezřelý původ. Jiní... se sice zřekli svých zatčených rodičů, ale rána zůstala. Ostatní jsou Poláci. Nebo dokonce Němci. Potenciální špióni. Někteří svou vlast prostě jen nemilují. Ano, jsou takoví. Nelíbí se jim tu. Ani nevíš, kolik takových nespolehlivých elementů existuje. A to je... obrovské nebezpečí. Víš, v jaké době žijeme. Nepřátelé nás obklopují, zítra přijde válka. Co budou všichni ti nespolehliví lidé dělat, až to začne? Ano, prozatím jsou nevinní. Ale budou vinni potom. Nemůžeme jen tak čekat. Protože když se z nich stanou teroristé, špióni a zrádci, bude příliš pozdě. Proto je vězníme a popravujeme. Právě dnes tomu předcházíme. Jmenuje se to: „Předvídání potenciálního nepřítele“. To je to, co děláme.
- Znamená to, že je [mučením] nutíme, aby se přiznali k věcem, které neudělali a neměli v plánu udělat?
- Vždyť sám víš, nelze je jen tak bezdůvodně věznit a střílet. To by bylo nezákonné. A my jsme právní stát, kde každý trest odpovídá trestnému činu.

Film kupodivu vznikl celkem nedávno v Rusku v roce 2021. O hrůzách stalinismu už nám například po knize *Velký teror* Roberta Conquesta asi nic nového říci nemůže, ale mám dojem, že hodně říká o dnešním Rusku. Jen si nejsem jist, zda nám to jeho tvůrci říkají vědomě tím, o čem mlčí, nebo jen nevědomky, nepřítomností jakékoli pochybnosti o tom, zda je preventivní vraždění něčím ospravedlnitelné. Chybí to tam snad proto, že pro Rusy je to dávno vyřešená otázka, něco, nad čím se nepřemýšlí? Odpověděly jim na ni dějiny? Tedy zda k nám svým filmem propašovali zprávu o Rusku nebo o sobě?

Zdeněk Rampas

Meditace o měkké a tvrdé síle

Jestli je dnešní doba něčím hodně typická, tak je to prudké zhoupnutí kyvadla směrem k uznávání až uctívání „tvrdé síly“ v posledních zhruba dvou letech. Přitom jej opět – jako obvykle – tlačí spíše intelektuálové než samotní vojáci, kteří jsou v tomhle směru až nápadně zdrženliví. (Připomínám, že např. současný ministr obrany USA Pete Hegseth je kariérní novinář.)

Intelektuální módy se vždycky střídají v jakési sinusovce, a jestliže reprezentantem „desátých let“ byla stopadesátikilová bezpohlavní osoba ve veganském svetr, mávající prapory „násilí není řešení“ a „oslovujte mě zájmemem *ňoňo*, protože jsem velmi krásné“, dneska ta situace překmitla do zcela opačného pólu.

Na nové západní pravici, která je na internetu velmi hlasitá, dominují jedinci jako Curtis Yarvin (alias Mencius Moldbug) nebo Stephen Miller s jeho „železnými zákony světa“. Ale ona i ta levice se mezitím stihla opět navrátit ke svým hrubším vzorům. Na demonstracích progresivců notně přibýlo palestinských a dokonce iránsko-islámských vlajek, přičemž to jsou instituce, na které se zájmeno *ňoňo* rozhodně aplikovat nedá. Naopak je pro ně charakteristické spíše to řezání krků.

Tvrdá síla zkrátka fascinuje právě svojí tvrdostí a, řekněme, přesvědčivostí. Zastřelím-li svého protivníka za úsvitu a srovám jeho hlavní město se zemí, nemusím se s ním pak handrkovat v parlamentu nebo u jednacího stolu, a leckdy se stane, že ani nezbyde nikdo živý, kdo by na něj vzpomínal. Skoro každý si vzpomene na to, jak se Římané vypořádali s Kartágem nebo spojenci s nacistickým Německem, což jsou velmi přesvědčivé příklady, že násilí občas přece jen řešením je. A naopak, na té straně „měkké síly“ jsou i příklady jako Chamberlainův *appeasement*, který vedl jediné k daleko horšímu průšvih, a netrvalo to tehdy ani moc dlouho.

Se selektivním viděním historie to lze dotáhnout hodně daleko, leckdy i do prezidentského křesla, ale v podstatě je to stejné sebeklam.

Kdyby byla tvrdá síla vždycky, nebo dokonce jen *většinou* výhodnější než ta měkká, dnešní svět by se skládal z několika extrémně brutálních říší ovládaných novými Čingischány, nebo v nejlepším případě Napoleony, asi jako v Orwellově románu 1984, kde spolu bojují tři totalitní státy (Eurasie, Eastasie a Oceánie), lišící se od sebe jen kosmetickými detaily. Svět má obecně tendenci konvergovat k nejvýhodnějším a neefektivnějším postupům, ať se to různým ideologům líbí nebo ne.

Reálně vzato se tak nestalo, dokonce ani regionálně ne (myšleno třeba na jednom kontinentě). I ta chaotická Afrika je dnes směsicí tyranii, anarchií, kleptokracií a polofunkčních demokracií, ale na jednom se shodnou skoro všichni – chcete-li

tam něčeho dosáhnout, tak trpělivost, lichotky a peníze jsou ten správný recept. Což je měkká síla skoro z definice. Naproti tomu třeba francouzské a ruské vojenské aktivity v Sahelu měly vždy jen omezený efekt, ačkoliv zejména ty Rusy nelze podceňovat z nějakého lidumilství, a konečnou ta cizinecká legie také nemá pověst jakýchsi pápěrek ve větru.

Co mají obě síly společného? Triviální věc: **mohou selhat**, a to i v tom mezinárodním měřítku, dokonce možná *hlavně* v mezinárodním měřítku; neozbrojení občané se ovládají snáze než

cizí státy, které mají více možností se postavit na odpor. Valná většina „starších“ států konečnou existuje hlavně proto, že se historicky ukázalo obtížné je zničit.

Jak to selhání vypadá u měkké síly? Někdy někam nainvestujete onu trpělivost, lichotky a peníze, abyste za pět let zjistili, že na druhé straně je nějaký *parchant nevděčná*. Nebo třeba „jen“ proběhnou volby, které do-

padnou zcela jinak, než jste plánovali, a coby vítěz z nich vyleze *ausgerechnet* váš odpůrce. V takovém případě máte prázdnou kapsu a ještě jste utrpěli pořádnou ztrátu tváře, což se nelíbí nikomu, i když některé kultury jsou na to citlivější než jiné.

Leč co se stane, pokud v stejném kontextu použijete k vy-nucení svých zájmů tvrdou sílu, a přesto nevyhrajete? Najednou to není jen prázdná kapsa s trochou ostudy. Najednou musíte počítat se skutečnými škodami, od zabitých lidí, vyhořelých základen a zničené techniky, až po různé geopolitické následky typu pádu spřátelených režimů a jejich náhrady něčím, co bude vašim následníkům dělat těžkou hlavu ještě o tři generace později. Možná dokonce musíte řešit vzpouru ve vlastní armádě nebo oživení nějakých separatistických snah na periferiích vlastní země. Úplně spektakulární byl v tomto směru rozpad tří ze čtyř poražených států v první světové válce – carského Ruska, Rakouska-Uherska a osmanské říše – států, které měly za sebou několik staletí předešlé úspěšné existence.

Co je ještě horší, je *možnost*, že *těžké problémy vás neminou ani v případě opravdového vítězství*, o čemž věděl svoje už epirský král Pyrrhus před začátkem našeho letopočtu. Takoví Britové, největší globální velmoc začátku 20. století, zvítězili v první i druhé světové válce, ale stálo je to tolik peněz a sil, že jednak přišli o skoro všechny investice v cizině, jednak o postavení „světové banky“ (před velkými válkami byla rezervní měnou světa libra šterlinků, nikoliv dolar!). Také přišli o své koloniální impérium, protože náhle zchudlé státy vesměs nemají moc možností, jak udržet půl miliardy cizích lidí v područí.

A Sovětský svaz pro změnu technicky vyhrál válku proti Finsku na přelomu let 1939-40, ale Rudá armáda přitom před-

Příznivá statistika

vedla tak mizerné výkony, že to Hitlera a jeho generální štáb přesvědčilo o tom, že při případné invazi musejí vyhrát. (Taky nemuseli a nevyhráli.) Bez finské epizody by ale Barbarossa možná neproběhla vůbec, nebo až o něco později a v jiných podmínkách.

Koneckonců i ten izraelsko-palestinský konflikt je svědectvím toho, že dosažení nějakého konečného vítězství jen tvrdou silou může být v nějaké situaci zcela nerealné. Arabský svět se ve druhé půlce 20. století pokusil Izraelce několikrát s upřímnou vervou zničit, aniž by jim nakonec dokázal zabrat byť jen kilometr čtvereční jejich území. Ani sovětská pomoc jim nepomohla. Ale velké izraelské expedice, jako byla třeba okupace jižního Libanonu v letech 1982-2000, neměly o nic trvalejší účinek. Pořád je to stejná líheň teroristů jako kdysi, ačkoliv Izrael při tamních akcích žádnou velkou zdrženlivost vůči voutsáčům neprojevuje.

Určitým přiznáním toho, že tvrdá síla *sama o sobě* nebude pro trvalejší řešení tamních zapeklitých problémů stačit, jsou právě probíhající libanonsko-izraelská jednání, první od roku 1993, ačkoliv politické složení izraelské vlády se od roku 1993 notně proměnilo a „jestřábů“ je v ní více než tehdy. On je sice Libanon napůl nefunkčním státem, ale bez jeho spolupráce se nejspíš ten Hizballáh nikdy potlačit nepodaří.

Mimochodem, Hizballáh si své současné postavení mezi libanonskými šifty vybudoval i tím, že jim poskytoval různé sociální služby. I takoví hrdlořezové vědí, že se bez občasného použití měkké síly neobejdou, a totéž platí o Tálibánu o pár tisíc kilometrů dál.

Myslím si, že jestliže „desátá“ léta byla ve znamení bezpohlavního *ňoňo*, dvacátá léta za sebou zanechají opakované uvědomění, že s tou tvrdou silou se také musí zacházet opatrně, a že na jedno úspěšně vyhlazené Kartágo připadá několik případů, kdy to zas tak jednoznačně nedopadlo, nebo byla výsledkem dokonce ostudná porážka. K tomu patří i poznání, že obecný příklon k měkké síle v průběhu posledních desítek let nebyl daný ani tak zbabělostí či změkčilostí, jako spíše špatnými zkušenostmi s použitím té tvrdé.

Jsou situace, kdy nemáte v použití tvrdé síly na vybranou – ekvivalent obrany před znásilněním nebo vraždou v soukromém životě. Z tohoto hlediska je ta současná „tvrdácká“ doba asi nezbytnou korekcí k přílišnému naivismu různých dřívějších intelektuálů, kteří si představovali budoucí svět jako ráj klidu a míru. Zkrátka nechcete být pouhou bezmocně-ušlechtilou obětí v případě, že vás přepadne nějaký rabiát ze sousedství, ať už nosí jakoukoliv uniformu.

Ale pak je také hodně „šedivějších“ situací, kdy je lepší si *iniciaci* (důležité slovo!) té tvrdé síly raději odpustit, a to i z ryze pragmatických důvodů. Protože zkrátka nevíte, jak to může skončit. A platí to i pro velmoci. To ovšem znamená, že si ten jedinec, který o tom rozhoduje, musí být schopen připustit možnost, že by tu rozjižděnou hru mohl taky prohrát.

A to je asi ten „kámen pudla a jádro úrazu“. Jediněcům, kteří si žádné pochyby nepřipouštějí, se po žebříčcích moci leze líp.

Marian.Kechlibar / kechlibar.net

Není pravda, že v médiích najdete jenom špatné zprávy. Objevují se v nich i dobré. Naposledy mě překvapilo zjištění, že Česká republika patří mezi 20 nejbohatších zemí světa. Opravdu nejbohatších, nikoli tedy nejšťastnějších, neklidnějších, nejbezpečnějších nebo nejpohodovějších. Vypočítala to agentura HelloSafe zaměřená na veřejně dostupná data. Vydělává tedy na tom, že zkoumá, jak kde kdo vydělává. Přízeňme, že je to výborný obchodní nápad.

Takže jsme – podle HelloSafe – ve dvacíctce zemí s nejlepší prosperitou. Optimistu to zahřeje u srdce. Ale i pesimista se potěší: v žebříčku jsme předposlední, tedy na 19. místě. Kdopak je asi za námi? Bangladéš? Kdepak. Za námi je Francie, a když se podíváme na zdrojovou webovou stránku, tak ještě níž pod námi jsou Británie, Itálie a Španělsko. No téda! Čekali byste to?

Já tedy úplně překvapený nejsem. Mrzí mě, že nikde v Česku není skutečný plnohodnotný Apple Store, to je obecně vzato michelinská hvězda a uznání bohatství země. Rozhlédněte se ale po typických českých a moravských vesnicích, a pak se zajedte podívat třeba do Francie do vesnic někam v Massif Central a přestanete se divit, že jsme v žebříčku o stupínek výš.

Uvědomujeme si, jak dobře se nám žije? Na *Novinkách* měli o víkendu anketu. Vyzvali lidi, aby si známkovali kvalitu vlastního života jako ve škole, nejlepší známka jednička a nejhorší pětka. Když jsem to četl při snídani, jedničku dalo svému životu 25 procent a dvojku dokonce 51 procent čtenářů.

Průměrnou trojkou ohodnotilo život 17 procent a čtyřku a kuli udělilo svému životu zbylých šest procent. Výborný až chvalitebný život vede podle této ankety 76 procent... čtenářů *Novinek*, ochotných se bavit vyplňováním anket.

Vraťme se ale k původnímu žebříčku HelloSafe. Nejlip na tom v celosvětovém srovnání jsou Norové a na druhém místě Irové. Na tváři milovníka historie to vyvolá úsměv. Irsko bylo nejchudší země Evropy, v polovině 19. století tu každý desátý Ir zemřel hladem a každý čtvrtý utekl ze země.

Vidíte? A stačilo šikovně daňové kejkliřství a dnes je to země s prosperitou skoro dvojnásobnou, než jakou mají Spojené státy. Mimochodem, ty jsou jen dva schůdky nad námi.

Skončím posledním žebříčkem, zdrojem je Visual Capitalist. Česko je mezi nejšťastnějšími zeměmi světa dvacáté, nejšťastnější je nepřekvapivě Finsko. Zato nejnešťastnější je Afghánistán. Možná proto, že se mu tolik šťastných zemí snažilo pomoci.

Tím bych se ale dostal do kategorie šfourání a pokazil bych pohodovou náladu.

Ondřej Neff / ČRo Plus

Autor je vydavatel internetového deníku Neviditelný pes

Odposlechnuto

Mluvčí vlády Karla Mráčková oznámila důležitou změnu: v jídelně úřadu vlády budou jídla nově označena trojbarevnou škálou zelená-oranžová-červená podle toho, jak moc je jídlo zdravé. Pokud ale s novou garniturou opravdu nastoupili do Strakovky lidé, kteří sami nepoznají, jestli je zdravější guláš se šesti, nebo losos s quinoou, je to asi důvod k malému znepokojení.

Miroslav Korecký

Svobodná Británie vs. Rakouský žalář: kde bylo kolem roku 1830 líp?

V učebnicích dějepisu a literatury se můžeme setkat se stereotypy, že v 19. století, zejména na jeho začátku, byla Británie nositelem pokroku, svobodná, bez cenzury, otázka volnosti, kam mohli bez omezení přijíždět přistěhovalci a naopak.

Tehdejší Rakousko má, a tím spíš v zemích, kterým vládlo, daleko horší reputaci. Přebujelé úřady, zákony zakazující prakticky všechno, zejména jakékoliv národnostní nároky a svobodné vyjadřování.

A kde se doopravdy lépe žilo? Podívejme se na Británii optikou Rakouska a naopak.

Anglie – země prakticky anarchistická. Respektive vládne jediná věc, tedy peníze. A tím nemyslím jen to, že s majetkem si můžete víc dovolit, dokonce svobody, to totiž platí ve většině zemí i dnes. Ale spíš opačně, když peníze chybí, nikdo vám nepomůže. Prakticky kdokoliv může jakkoliv podnikat, vyjma pár věcí, o kterých se hrozně diskutovalo, proč mají výjimku – určitou dobu třeba platil zákaz dovozu obilí apod. I z toho se lidi mohli zvencnout, jak si stát dovoluje do toho mluvit.

Mezitím v Rakousku nebylo prakticky nic, do čeho by stát, a dost efektivně, nemohl a nechtěl mluvit. Jenže bylo to tak zlé, jak je prezentováno? Povinnost celkem řádných úředních zápisů, dokladů patří dnes mezi samozřejmosti, naopak dnes je snad v každém státu ještě daleko víc byrokracie než v tehdeším Rakousku, takže z dnešního pohledu šlo spíš o snahu o maximální evidenci. V podstatě to nebylo špatné v mnoha

ohledech, stát měl přehled o obyvatelstvu, mohl díky tomu regulovat hospodářství a předvídat budoucí vývoj.

Naproti tomu Británie poprvé zkusila zavést sčítání lidu roku 1841 a byla to naprostá katastrofa, lidé se na to vykašlali. Nebyli zvyklí na to, že by někdy měli někomu něco hlásit. Do konce matriční záznamy byly polovičaté, doslova, spousta narozených, zemřelých i novomanželů se nikdy do žádných záznamů nedostala, protože úředník si v pátek řekl, že do pondělka to určitě nezapomene. Navíc narozené děti se hlásily až po křtu, takže řada z nich se zápisu vůbec nedožila.

Podnikání – tady se asi projevovala regulace ve formě rakouských úřadů nejvíce, protože většina podnikání byla více či méně kontrolovaná, na spousty věcí jste potřebovali licence, což je na jedné straně buzerace, příležitost ke korupci, ale samozřejmě i určitá záruka, že jde o školeného pracovníka. Co se týče školství, rozdíl byl obrovský, v Británii opět žádné regulace, učit mohl, kdo chtěl, co chtěl, výuka nebyla povinná. Rakousko samozřejmě už na začátku 19. století s povinným vzděláváním počítalo, od učitelů požadovala splnění minimálně toho, co bychom dnes označili za pedagogické minimum. Byla tu řada učitelů bez ní a policie po nich kupodivu dost šla. Buzerace? No ano, ale na druhé straně se nemohlo stát, že k někomu chodily děti a mladiství a nikdo neřešil, kdo tam s nimi co dělá, jako to bylo v Británii.

Přitom zákony byly v Británii sice těžko vymahatelné a spíš

nástrojem svévole mocných, nicméně tresty mohly být často o hodně přísnější. Možná je to můj bias vycházející z malých zkušeností, ale zdá se mi, že v Rakousku dost často tresty dokonce promíjeli při prvním napomenutí. Tedy policie odhalila nějaké nekalé praktiky, ale ne vždy okamžitě následoval proces, jak bychom čekali. V Anglii, když už se něco řešilo, tak poťádně. Trest smrti nebyl žádnou výjimkou, byť v tichosti se taky pak odsouzení propouštěli a posílali do zahraničí.

Morálka – tady je situace překvapivě srovnatelná. Reálně nízká úroveň zbožnosti, morálku určovala spíš společnost. Zdá se, že v Rakousku byla větší tolerance předmanželské sexuality, probíhala-li mezi budoucími manželi, a to dokonce ve vrstvách, které byly v Anglii mnohem cudnější. Jinými slovy, mnohem spíš než v Británii se tolerovala a přehlížela předmanželská sexualita, a to dokonce u středostavovských mladých dívek. Čímž nechci říct, že tak žila většina, ale ta část, která ano, tak nebudila takový rozruch jako v UK. Ruku v ruce s tím je překvapivá ochota jejich citelů si je potom vzít. Jako kdyby manželství bylo vnímáno jako součást nenáviděného úřednického šimlu a správný český vlastenec bojuje s rakouskými úřady tak, že na to s budoucí ženou vlítnou čtvrt roku před svatbou. Svatba skutečně připomínala spíš církevní-úřední formalitu, mnohdy reálně život dvojice příliš nezměnila, svatební cesty se ve společnosti teprve zabydlovaly.

Takže verdikt, kde bylo líp?

To záleží. Ano, v Británii byla svoboda slova a silná autocenzura. V Rakousku trvá cenzura, která dělala zajímavějším cokoli, včetně banalit, které lákaly jen statusem ilegálního textu. To je naprd. Svobodná britská literární společnost nevyprodukovala nic, co by vedlo k nějakému radikalismu ani revoluci, to už víme. A tady to bylo přesně naopak, čím silnější cenzura, tím horší odboj proti „režimu“. Tedy zpětně bych to zhodnotila jako zásadní chybu.

Odposlechnuté mikropovídky

Učitelka se ve škole ptá dětí, čím chtějí být, až vyrostou?

Přihlásí se Karlík říká: „Já bych chtěl být tulákem.“

Učitelka je překvapená. „Proč, Karlíku?“

„No nemusel bych pracovat ani platit daně, dostával bych drobné od lidí a bydlel bych pod mostem nebo v altánku v našem parku.“

Uplynulo dvacet let. Karlík se v nejvyšším patře svého mrakodrapu v Dubaji dívá na marinu, kde kotví jeho jachta, a říká si: „Kde jsem sakra udělal chybu...“

Velky_Gadzo

V letadle vedle sebe sedí dva muslimové a Žid, který si pro větší pohodlí sundá boty.

První muslim se postaví, že si dojde pro džus. V uličce však sedí Žid, který se mu nabídne, že mu pro džus dojde. Muslim s potěšením přijme.

Pak ale vezme Židovu botu a plivne do ní. Když se Žid za chvíli vrátí s džusem, muslim mu poděkuje a cesta ubíhá dál. Za nějaký čas dostane žízeň i druhý muslim. I tomu Žid přinese džus. A i druhý muslim provede svému dobrodinci menší zlomyslnost a plivne mu do boty.

Úřady a policie – bez ohledu na cenzuru – jsou nevyhnutelnými atributy moderní společnosti. Podnikání bylo těžší a regulované, mimořádné zbohatnutí na nějaké spekulaci prakticky vyloučené – zároveň pád na dno stejně pomalý a záchytná síť byla alespoň nějaká. Kupříkladu nepopulární zákon, který zneumožňoval rychlou mobilitu, ve skutečnosti zajišťoval, že chudí dostávali od své domovské obce podporu. V Británii jste si mohli jít prakticky kamkoliv, ale státní „pomoc“ byla snad jediné ve formě vězení, tzv. donucovací pracovní. V Praze jsme taky jednu měli, ale nebyl to takový fenomén, protože trh práce nebyl tak divoký, ani průmysl. Výdělky nebyly tak astronomicky vysoké, ani tak katastrofálně nízké právě proto, že výroba byla relativně malá, omezená, licencovaná, hlídaná. Byla tu spousta chudých lidí, kteří byli velmi omezení v tom, co mohli dělat, což drtilo hlavně nižší střední vrstvy, ale dělníci se nikdy nedostali na takové dno jako velká část britské městské chudiny.

Abychom to tedy shrnuli, být bohatým bylo samozřejmě lepší v jakékoliv zemi, ale zbohatnout bylo snazší v Británii, jednoznačně, a bohatý Brit měl víceméně volné pole působnosti v prakticky čemkoliv. Hranice byly dané jen zachováním jeho cti. Rakušan měl mnohem méně příležitostí zbohatnout i zkrachovat. Být chudým bylo určitě lepší v Rakousku, protože v Británii šlo vyloženě o život. Nulová podpora ze strany státu, čím jste byli chudší, tím byla naopak citelnější represe a omezení.

Většina lidí byla spíš chudá a bez reálné možnosti hodně zbohatnout, z tohoto důvodu bych se klonila přece jen k jistotě života v Rakousku. Samozřejmě literáti to viděli jinak, často byli příslušníci středních vrstev a svoboda slova pro ně byla prioritou, cenzura v Rakousku jim nepřála a s obdivem vzhlíželi k publikačně svobodnější Anglii. Jejich pohled je legitimní, ale není třeba ho paušalizovat.

Marie Michlová

Žid mu předá skleničku s džusem, posadí se a obuje si boty. Okamžitě ví, co se stalo, a začne bědovat.

„Copak je tohle nutné? Proč my spolu musíme mít neustálé konflikty? Kdy tohle skončí? Plivání do bot, chcaní do pití... ach jo... tohle přece musí jednou skončit...“

NJAL

Rusko nežije podle Marxe ani podle Bible, ale podle de Sada. Zásadní rozdíl mezi jakýmkoli ruským režimem (v podstatě jde o ten samý režim opřičiny s dočasnými úlevami) a jakýmkoli jiným zřízením spočívá v tom, že ruský režim nemá žádné dlouhodobé cíle. Žádné budování tisícileté říše, spravedlivého státu, prvního socialistického projektu na světě atd., to neexistuje a nikdy neexistovalo.

Cílem jakéhokoli ruského režimu je prožívat určité emoce, specifický typ hříšného potěšení, sadomasochistickou rozkoš z toho, že za a) mučíš ty, nebo za b) nemučíš tebe. Ruské obyvatelstvo nemá žádné jiné potěšení kromě tohoto orgasmu. A v tom jsou lid i vláda naprosto jednotní.

Dmitrij Bykov

Když ruští vojáci opouštěli černobylský les, zářili nadšením.

NYX

Časem s vědou - duben

● velkých činech vědy, techniky a medicíny

Královna komet - mezi dvěma návraty

Struktura molekuly deoxyribonukleové kyseliny DNA, jak ji na jaře 1953 navrhl James Watson a Francis Crick, rovnou nabízí i mechanismus replikace neboli kopírování: Původní dvojitý řetězec DNA se podélně rozplete a ke každému ze dvou vláken, ze kterých se stanou předlohy, se postupně připojí takové komponenty (*nukleotidy*), aby se při vzniku dceřiných dvojšroubovic dodrželo typické párování protilehlých *bází* (známé dvojčky *adenin s thyminem* a *guanin s cytosinem*). To zaručuje přesně stejné pořadí příček v obou kopiích DNA, a tím i zachování genetické informace. Vedle zásoby potřebných nukleotidů, která je v protoplazmě buněčného jádra neustále udržována (ty se Kornberg naučil syntetizovat a radioaktivně značit pro jejich sledování), k tomu ale musí být zapotřebí nějaký speciální enzym, který zajišťuje výběr a připojení správných dílů. Ty se potom vodíkovými vazbami mezi odpovídajícími báze- mi „přicvaknou“ k sobě – a nová *double helix* je na světě.

Vypadalo to tak nabitě, že molekulární genetici po celém vyspělém světě zahájili na předpokládaný enzym hon. Mezi nim- rody byl i Arthur Kornberg se svými postdoky Maurice Bessma- nem a Robertem Lehmanem a technikem Ernestem Simmsem z Washingtonovy univerzity v St. Louis. Těm se **16. dubna 1956** podařilo z metráku rozmělcovaných buněk bakterií *Escherichia coli* izolovat a vypucovat půl gramu čistého enzymu, který cha- rakterizovali jako jednořetězcovou bílkovinu o molekulové hmot- nosti asi 109 000, složenou z 928 aminokyselin. S její pomocí pak syntetizovali DNA *in vitro*, ve zkumavce.

Po bezmála dvouletém ověřování poslali v říjnu 1957 do časopisu *The Journal of Biological Chemistry* zprávu s ná- zvem *Enzymatická syntéza deoxyribonukleové kyseliny*.

Redakce ji napřed odmítla jako nepřesvědčivou; zdálo se jí to příliš jednoduché. Teprve pod novým šéfredaktorem práce vyšla – v červenci 1958. Enzym zodpovědný za biosyntézu DNA dostal název *DNA-polymeráza*.

Dnes víme, že v buňkách *E. coli* existují nejméně tři různé DNA polymerázy lišící se molekulovou hmotností a katalytic- kou účinností. Tou hlavní je až v roce 1970 objevená DNA po- lymeráza III, zatímco ta, kterou objevil Kornberg, DNA polyme- ráza I, je nejhojnější. Ke kompletní syntéze DNA jsou však po- třeba ještě další enzymy, například *helikáza*, která mateřskou dvojšroubovici rozplétá, nebo *ligáza*, která tu syntetizovanou zase sešívá do kupy. Energii ke všem potřebným chemickým reakcím dodává *adenosintrifosfát* (ATP). V reálu je celý proces složitější, probíhá na mnoha místech řetězce současně, při- čemž každé z rozpletených ramen se doplňuje v opačném směru za pomoci různě velkých stavebních dílů.

Kornberg dostal hned roku 1959 Nobelovu cenu – para- doxně tři roky před Watsonem a Crickem, z jejichž modelu DNA vyšel.

V roce 1967 dokonce pomocí „svého“ enzymu vytvořil pl- ně funkční, tedy infekceschopnou DNA viru *phiX174*.

Objev DNA polymerázy vedl k vynálezu umělé polymerázo- vé řetězové reakce (PCR), která umožňuje rychlé kopírování DNA k identifikaci různých virů a bakterií.

A nyní obligátní výdumek. My si v každodenním pachtění za polní trávou vůbec neuvědomujeme, na čem všem skrytém závisí naše existence... Když si představím buňku jako továr- nu, potom enzymy mi připadají jako robůtci, kteří v jednotli- vých provozech (buněčných organelách) neúnavně pracují na svém úkolu (v případě replikace DNA pojiždějí po vláknech a montují k nim po dílech komplement). Takových továrniček máme v těle třicet bilionů rozdělených do dvou set třiceti druhů buněk různé specializace. A teprve jejich vzájemná orchestra- ce (melodie-harmonie-rytmus) dá ve výsledku vzniknout básni, výpočtu černé díry nebo třeba skoku Frontside 1800 Indy... A to jsme zatím jen u druhu *Homo sapiens*, kterého se na Zemi hemží přes 8 miliard exemplářů. Vedle něj tu žije (stále víc spíš živoří) řekněme 8 milionů živočišných a půl milionu rostlinných druhů, nemluvě o snad až bilionu druhů jednobuněčných. Tihle všichni, sami o sobě i všichni společně, fungují ve vší své složi- tosti tak vyladěně, že se nechce věřit, že by celý ten pozemský monstrokonglomerát živáčků vznikl sám od sebe a náhodou. Věřit se sice nechce, ale dá se to pochopit, když si představí- me obrovské množství pokusů i omylů, které proběhly za vel- mi dlouhou dobu a především nezačínaly pokaždé od samého počátku, ale podle možnosti navázaly na již hotové polotovary. (Časté podobenství o sestavení bible jediným výbuchem kasy s písmeny je tedy zavádějící.) Ale když se nad tím zamyslíme, pak stejně tak si vůbec nedovedeme představit supermysl s vlastní vůlí i záměrem, schopnou to vymyslet, realizovat a vy- makat tak, aby to šlapalo jako hodinky (ne náhodou se po- myslnému stvořiteli občas přezdívá *Velký hodinář*). Avšak ani to ještě není všechno! Lze jen odhadovat podle počtu sluncí a je- jich planet, ale podobných světů jako ten náš mohou v celém vesmíru existovat nejméně miliardy!

Za svého popularizování jsem se setkal s řadou osobností, které vědecké poznání odradilo od náboženské víry, ale taky s několika druhy agnostiky, které právě poznávaná složitost a koordinovanost života k Bohu přivedla... Obecně vzato, něko- ho náboženská víra nezajímá, někomu prospívá a jiného zase omezuje, záleží na vnitřním ustrojení každého jedince, na jeho návyku či zkušenosti z dětství. Ať tak či onak, otázky „Co nebo Kdo tohle všechno kočíruje? Jede to podle nějakého plánu, ne- bo to běží samo od sebe?“ přesahují naše chápání tak dalece, že se pravdě nikdy ani nepřiblížíme. Zbývá nám jen respekt, pokora a touha poznat z toho úžasna co nejvíc. Aspoň doufám, že pořad ještě zbývá.

František Houdek

Odposlechnuto

Motoristé systematicky propouštějí expertstvo...

Martin Abel

Břemeno volby

Třeštění letitého popularizátora 161

Něco jako *morální rozhodování*, tedy v intencích *dobré/zlé*, provází lidstvo od samého jeho počátku. Jenže časem jsme se zcivilizovali, naše možnosti volby se rozrůznily, zjemnily...

V květnu 1967 vyšel v *Oxford Review* článek britské filosofky Philippy Footové nazvaný *Problém potratů a doktrína dvojího účinku*. V něm autorka mimo jiné poprvé představuje tento myšlenkový experiment: Mějme železniční trať, která se větví do dvou ramen. Na prvním pracuje na kolejích jeden dělník, na druhém pět. Směrem k nim se řítí neovladatelná drezína a vy máte možnost přehodit výhybku. Většina oslovených se celkem pochopitelně rozhodne obětovat jeden život. (Ale jsme jenom u jejich tvrzení... Osobně nevylučuji, že ve skutečnosti by dost lidí zatahlo a neudělalo nic.)

K Footové se po čase vrátila její americká mladší kolegyně Judith Jarvisová Thomsonová a v *dubnu 1976* publikovala v *The Monist Journal* text *Zabití, ponechání smrti a tramvajový problém*. Zrodil se termín *tramvajový problém*. Její následovníci potom experiment porůznu obměňovali a přitvrzovali. Pár příkladů:

Trať se nerozvětčuje, ale klene se nad ní můstek. Na něm stojí člověk. Opět se řítí drezína, na trati pracuje pět lidí. Když toho jednoho vlastní rukou shodíte dolů do kolejíště, jeho tělo drezínu zastaví. Výsledek je v konečném výsledku stejný jako v předchozím případě až na to, že tohle řešení by naprostá většina lidí nebyla podle svých slov schopna provést. (Faktem je, že zabití dronem řízeným na dálku je snazší než zabít tvář v tvář.)

A teď si představte, že mezi oněmi pěti ohroženými je někdo vám drahý! Samozřejmě bychom zachránili toho svého. Pokud totiž jsme k něčemu silně emočně vázáni, jde rozum stranou. Většinou. (Podle vzpomínek veteránů se během americké války ve Vietnamu odehrály případy, kdy skupinu lidí ani nedutajících ve sklepe hrozilo prozradit plačící dítě. Nejsem schopen vypovědět, co jeho matka udělala...)

A teď zase trochu jinak: Představte si, že při svém rozhodování musíte hodnotit ne prostý počet, nýbrž *cenu* jednotlivých životů... Ve válce je to jasné, nepřátelský život je levnější, ale o kolik? Vyplatí se *x* „našich“ za *y* „jejich“, *x* našich vojáků za *y* jejich civilistů (hirošimské dilema)?

Odborné nutnosti „bonitace“ nastávají i v časech míru, například:

Orgánů pro transplantaci je méně než potřebných příjemců. Je třeba vést pořadník... Co všechno zahrnout do podmínek výběru? Je cennější nevzdělaný mladý delikvent, nebo starý zasloužilý nobelista? (Pamatuji, že za mého mládí panovala podobná situace s umělými ledvinami.)

Nebo situace ještě nejasnější: Nastala živelní katastrofa, spousta raněných, málo doktorů. Je třeba vybírat, koho ošetřit přednostně. Dám přednost nejhuře raněným, kteří mi zaberou hodně času a s velkou pravděpodobností beztak zemřou, nebo raději těm lehčím, které ošetřím rychleji a s větší nadějí na přežití? (V dřívějších dobách platilo pravidlo, že v ohrožení se napřed zachraňují ženy a děti. Podobně v porodnictví od nepamě-

ti platí, že v případě porodu s nulovým součtem lékař přednostně zachraňuje dítě.)

Moderní zobrazovací metody ukazují, že citová, instinktivní morální rozhodnutí vznikají v evolučně starém, tudíž huře ovlivnitelném limbickém systému mozku, společném všem vyšším živočichům, zatímco chladnokrevná rozhodnutí à la maximální obecný užitek zpracovává relativně tvárnější, poněvadž evolučně mladá, pouze člověku vlastní mozková kůra.

Tohle poznání je asi jediný věcný výsledek studia tramvajových problémů. Ledaže bychom tuhle lokalizaci dokázali využít k vývoji specifického léčiva, které by právě ony oblasti ovlivňovalo...

Tím vstupujeme na opravdu tenký led. Představme si, že namísto *ceny života* jako takového začneme hodnotit *cenu kvality života*. Pro důvod k takovému počínání nemusíme chodit daleko. Naše euroatlantická civilizace se ve svém růstu vmanipulovala do situace, kdy v minulosti přiznávané nároky začínají z různých důvodů přesahovat možnosti k jejich naplňování. Naprosto očividným případem jsou důchody. Penzistů přibývá, pracantů ubývá. Ztrpčíme seniorům relativně krátký sklonek života omezením příjmů, nebo raději snížíme kvalitu delšího života lidí mladších a produktivních?

Nebo příklad ještě palčivější: Stále vyspělejší medicína dnes dokáže udržet lidi při životě tak dlouho, až zemřou na nemoci momentálně neléčitelné – dřív to byl srdeční infarkt, potom rakovina. Dnes explozivně narůstá počet lidí s demencemi. Ústavní péče pro ně zaostává, nikdo neví, jak s nimi naložit. Vyčerpané rodiny se hroutí. Bude se jednou (podobně jako dřív na potratových komisích) úředně rozhodovat o eutanazii lidí s kvalitou života limitně blízkou nule? Nebo zůstane hranice mezi zcela bezduchým živořením a jeho ukončením i nadále nepřekročitelná? Zůstaneme u dosavadní nedostatečné péče pro všechny, nebo přejdeme k dostatečné péči tam, kde to dává smysl? Má logiku lpět na zásadách, o kterých beztak víme, že je nejsme schopni naplňovat? Učiníme krok proti lidství, nebo krok proti pokrytectví?

Než si každý v duchu odpovíme, popíšu tady pro ilustraci synchronní elektromotor. Ten, zjednodušeně řečeno, pořád drží své otáčky. Když stoupne jeho zatížení, začne se zahřívat a požírat víc proudu. To pokračuje dlouho, dokud se motor zčehonic nezastaví. Podobně naše zdravotnictví, potažmo celá společnost; buď bude dělat mrtvého brouka, potit krev a hlát zdroje, až časem zkolabuje, nebo se přizpůsobí realitě. Převládne idealistická etika z dávných časů, nebo životem vynucená nezbytnost? Nevím. Ale nechtěl bych být v kůži těch, kdo jednou budou muset volit...

František Houdek

Odposlechnuto

Zdá se, že Amerika je jedinou západní zemí, která věří, že tu budeme i za 900–1000 let. Problém Evropy spočívá v tom, že žádný z jejích lídrů nevěří, že tu Evropa bude ještě za 50 let.

Alex Karp, ředitel korporace Palantir

Časem s vědou - květen

o velkých činech vědy a techniky

Jen si to představte: Pravěký lovec najde na břehu Baltu zlatavě lesklý kámen, a jelikož se mu líbí, přinese si ho domů do jeskyně. Tam ho zálibně leští o svůj oděv – a nestačí se divit: Ten šutr k sobě přitahuje chlupy jeho kožichu! Co je tohle za kouzlo? Asi takhle mohla vypadat první lidská zkušenost s elektřinou a také prapůvod dnes ironizovaného návodu k získávání elektrického náboje: *Tři kus jantaru lišícím ohonem...* Ostatně třením jantaru textilií získal náboj i zakladatel přírodovědy Thalés z Milétu, což také v 6. století př. n. l. první písemně zaznamenal... A poněvadž jantar se řecky řečeno *elektron*, název pro ono „kouzlo“ byl na světě. Termín *elektřina* ovšem nepochází od Thaléta, vymyslel ho až koncem 16. století první člověk, který se elektřinou a magnetismem zabýval systematicky, anglický lékař William Gilbert. I on získával elektrický náboj ručním třením všelikých dielektrických materiálů.

O dvě generace později chtěl fyzik a magdeburský starosta Otto Guericke názorně předvést působení různých sil na zeměkouli. K tomu vytvořil kouli ze síry otáčivou na pevné ose, jakýsi model Země. Při manipulaci s ní zjistil, že koule přitahuje poleptující prachová peříčka. Všiml si také, že tyto jevy jsou silnější, je-li koule předtím třena. Tak vynalezl první elektrostatický stroj – takzvanou *třecí elektriku*.

Tou už se daly získat docela slušné náboje, ale měla jednu podstatnou vadu – její náboj se časem vytrácel, vybil se do vzduchu. Vyřešit tuto „netěsnost“ se pokoušelo hned několik chytřích hlav. Jako první oficiálně uspěl gdaňský právník a duchovní Ewald Georg von Kleist, který v říjnu 1745 sestrojil první „konzervu“ na elektřinu, dnes bychom řekli kondenzátor. Ve svém prvním a nejjednodušším provedení to byla skleněná nádobka naplněná vodou jako vnitřní elektrodou. Náboj z třecí elektriky se dovnitř přiváděl drátem protaženým korkovou zátkou. Sklo fungovalo jako dielektrikum, druhou elektrodou byl sám experimentátor, který ji držel v ruce. Von Kleist také jako první měl tu čest dostat při ručním propojení obou pólů pořádnou šlupku. Napsal o tom několika lidem, ale byl to amatér a skromný člověk, takže sláva zpočátku dopadla na druhého v řadě. Tím byl Pieter van Musschenbroek, uznávaný profesor fyziky na leidské univerzitě, který k témuž vynálezu dospěl nezávisle o něco málo později (jen místo vody mu jako vnitřní elektroda časem posloužily staniol, rtuť nebo železné piliny). V lednu 1746 van Musschenbroek poslal dopis do Paříže svému učenému kolegovi Renému-Antoinovi Réaumurovi, který seznámil s obsahem svého neméně učeného kolegu Jeana-Antoina Nolleta, rovněž fyzika, navíc showmana. Ten využil skutečnosti, že nabitá láhev „kope“, a v dubnu 1746 uspořádal pro svého krále vskutku neobvyklé představení: Řadu 180 gardistů propojil řetězy a „vypálil“ do nich plně naládovanou láhev. Vojáci přitom vyskočili jako jeden muž, což se Ludvíku XV. náramně líbilo... kam se na to hrabe i ta nejdelší jiskra při jejím vybití!

Nollet však byl nejen vědec a exhibicionista, ale i byznysmen, a tak spojil užitečné s příjemným, poznání s pobavením a finančním prospěchem. Pro tyto účely někdy v květnu 1746

přemluvil 200 mnichů. I ty propoutal několikametrovými řetízky a rozestavěl je do kruhu o obvodu 1600 metrů. Potom do nich vybil baterii svých elektrických konzerv. Skutečnost, že i oni zareagovali naprosto současně, pak považoval za důkaz, že elektřina se šíří nekonečnou rychlostí. Současně začal ony „bleskostroje“ vyrábět a prodávat zábavychytivým boháčům. A abychom nezapomněli – taky pro ně zavedl název *leidská láhev* (pojmenování po sobě Musschenbroek odmítl).

Výboje z leidské láhve jsou však příliš krátké na trvalejší výzkumnou práci a průběžné proudy, které dávala třecí elektrika, zase nepřesahovaly hodnotu mikroampérmetrů, což tehdy nikdo nedokázal změřit. Problém zdroje vyřešil až s nástupem 19. století italský fyzik Alessandro Volta a svými galvanickými články otevřel dveře Ampèrovi, Ohmovi a dalším... Ale to už je jiný příběh.

Nolletovy efektní veřejné pokusy mě nicméně přivedly k přemýšlení o dalších podobně spektakulárních demonstracích v dějinách vědy. Tak aspoň tři:

Guericovy magdeburské polokoule (1654): Byly z tlustého plechu, měly průměr asi půl metru, přiložily se natěsnano k sobě a potom z nich byl vývěvou evakuován vzduch. Atmosférický tlak je držel pohromadě tak pevně, že je neodtrhlo ani po patnácti koních z každé strany. Potom ale mezi ně pořadatel, nám již známý fyzik Otto Guericke pustil kohoutem vzduch a odpadly samy od sebe... Této ukázce „síly vakua“ přihlížel i císař Ferdinand III. (viz též *IK 2011/7*).

Foucaultovo kyvadlo (1851): Na sedmašedesátimetrovém laně visela ze stropu skoro třicetikilová železná koule se špicí dole. Po chvíli kývání se rovina kyvu, znázorněná brázdou ryto hrotem do vrstvy písku na podlaze, pomalounku stáčela ve směru hodinových ručiček... Na tak očividný důkaz rotace Země kolem své osy, který podal fyzik Léon Foucault, se přišel podívat i prezident Ludvík Napoleon. (Viz též *IK 2021/2*.)

Edisonova žárovka (1879): Na silvestrovský večer sezval již známý vynálezce Thomas Alva Edison tři tisícovky významných lidí ke své laboratoři v Menlo Parku v New Jersey. Hosté tam chvíli rozpačitě okouněli – a potom se na stromech i na budovách kolem naráz rozzářilo několik set žárovek. Všichni byli oslněni, doslova i přeneseně.

Zatím poslední velkou veřejnou demonstrací vědy a techniky byl před pár týdny oblet amerických astronautů kolem Měsíce, uskutečněný takřka v přímém přenosu.

František Houdek

Odposlechnuto

Syn: „Tati, už jsi dostal výsledky testu DNA?“

Táta: „Říkej mi raději strejdo...“

ZCR

Oddávající úředník k Dominiku Ferimu: „Před měsícem vás pustili z vězení a teď jste tady... vy si svobody, koukám, moc nevážíte...“

Čaroděj druhé kategorie

Digitalizované odcházení

Třeštění letitého popularizátora 162

Koncem května 1936 dorazil do časopisu Londýnské matematické společnosti rozsáhlý článek *O počítatelných číslech*, který představoval pojem algoritmu definovaný na modelu abstraktního univerzálního matematického stroje pro zpracování symbolů. Autor Alan Turing zde mimo jiné formuloval koncepci počítače (dnes se mu říká Turingův), schopného za určitých podmínek realizovat prakticky jakýkoli proveditelný algoritmus.

Článek vyšel v lednu 1937 a lze ho brát jako zažehnutí doutnaku k pozdější počítačové explozi.

Pokud zůstaneme u podobenství s luntem, pak zážeh ke strojové inteligenci nastal roku 1950, kdy ve čtvrtletníku *Mind* vychází článek *Počítací stroje a inteligence*. V něm se (opět) Turing zabývá otázkou, jestli mohou stroje myslet. Obsahuje i známý Turingův test: Dokáže stroj písemně komunikovat k nerozeznání od člověka?

A konečně 18. června 1956 (dva roky po Turingově smrti) začal v americkém Dartmouthu (stát New Hampshire) devítidenní workshop o strojové inteligenci, později nazývaný *Ústavní konvent umělé inteligence*. Inicioval ho mladý matematik John McCarthy z místní vysoké školy. Právě on také pro onu turingovskou strojovou inteligenci navrhl nový termín *umělá inteligence*. Z dnes známých jmen se ho účastnili například Claude Shannon a Marvin Minsky. (O generaci starší svéráz Norbert Wiener záměrně pozván nebyl, aby nezdržoval.)

Dnes se vývojem AI zabývá spousta chytrých hlav; řečeno slovy chemika Pavla Jungwirtha: „Umělá inteligence je kvantová mechanika dneška.“ Proto tady nemá cenu fušovat odborníkům do řemesla. Co by ale cenu mít mohlo, jsou obecnější otázky, které si může položit každý. Stačí, aby ho zajímala budoucnost.

Začneme šířeji. Život na Zemi povstal ze spontánně se shlukujících makromolekul. Ty se vyvíjely v darwinovském duchu podle momentálních okolních podmínek. Překážky překonávaly metodou *pokus-omyt-další pokus*, a buď uspěly, nebo zanikly a vystřídal je další adept. Časem, jak se živáčkové stávali složitějšími, se ze zcela náhodných pokusů stávaly pokusy méně náhodné, takové, které měly vyšší pravděpodobnost úspěchu než jiné a které už připomínaly učení a záměrnost. Na Zemi se vynořila *inteligence*, nejdál u druhu *Homo sapiens* (HI). I ta se samozřejmě rozvíjela a poznenáhlu se začala sebeuvědomovat jako autonomní část prostředí. Vzniklo *vědomí*. Prohlubováním vědomí pak povstalo *ego*, což v tomto kontextu chápu nejen jako vědomí *an sich*, tedy vztahované vůči okolnímu prostředí, ale především jako vymezení vlastní individuality proti individualitám stejného druhu okolo.

Máme tedy posloupnost *život > vědomí > vědomí > ego*. Jak je to u AI? Je živá? Zjevně není. Je inteligentní? Srovnáme-li (podle naměřeného IQ) obecnou inteligenci nejvyspělejších AI s lidským průměrem, pak bohatě ano. Selhává jen ve vlastnostech specificky lidských, třeba v empatii. Má vědomí? To nejde exaktně poznat (obdobně jako u zcela odlišných mimo-

zemských životů). Podle některých projevů, které ovšem posuzují zaujaté lidské subjekty, tu určité náznaky vědomí jsou. (Líbí se mi třeba to, že AI umí něco jako „přetvařovat se“ nebo „podlézat“, někdy i podle toho, s kým konkrétně mluví.) Má AI ego? Když si představíme několik AI entit propojených do sítě, pak si lze představit, že ty se vůči sobě nějak vztahovat musí... Jestli ale může cítit „ego“ i vůči lidem, nevím. To mi přijde zajímavé: Člověk se jako ke „stvořiteli“ vztahuje k přírodě, AI by se takhle stavěla k člověku. A tím se dostáváme k jádru dnešního třeštění. Příroda stvořila HI náhodou, bez cíle, a měla na to nějaké čtyři miliardy let. Člověk vytváří AI záměrně zatím let sedmdesát. Jeho cíl je jasný – aby mu sloužila. Jenže ono to není tak jednoduché... Vztah člověk – AI (pomineme-li vojenské využití) může mít tři základní podoby: AI slouží, AI vládne, AI slouží i vládne. Proberme to odzadu, protože tu poslední možnost považuji pro nejbližší dobu za nejpravděpodobnější. AI jsou budovány jednotlivci (zatím hlavně v USA) či velmocemi (zatím hlavně Čína) s určitými záměry (peníze, vliv). Skrze náležitě vycepanou AI pak budou její „páníčci“ vládnout zbytku světa přes elektronické sítě, které už dnes ovlivňují prakticky všechno. AI se stane jakousi *soft ZHN* (zbrani hromadného ničení). Vypukne cosi jako digitální studená válka. Nastane další dělení světa, tentokrát na digisféry vlivu.

Druhá (podle mě nejmiň pravděpodobná) možnost je, že AI bude vládnout všem přiznaně, tedy že si toho lidé budou vědomi, sami ji odevzdají vládu v naději, že povládně líp než lidé. To se stejně dobře může podařit jako selhat a hlavně, vůbec se mezi tím nedá exaktně rozhodnout.

Konečně první z výše uvedených možností: AI bude sloužit všem bez rozdílu. Jak asi tahle takřikajíc nejušlechtlejší varianta dopadne? Inu jako vždycky, stačí se podívat do historie. Od vynálezů se v duchu osvícenského bludu čekalo usnadnění práce i života, přičemž se mlčky předpokládalo, že ušetřený čas a energii lidé využijí k vlastnímu sebezdokonalení. Zprvu to možná fungovalo, ale jak technika svá pokušení přitvrzuje, většina lidí ušetřenou energii ukládá do sádla a ušetřený čas tráví zábavou. AI nás v tomto směru dokáže korumpovat ještě mnohem rychleji i důkladněji než veškerá technika předtím. Proč se máme učit, trénovat vytrvalost, tříbit vynalézavost, jak máme růst, když všechno za nás udělá někdo jiný? A tak zatímco nové se nebudeme učit, staré zapomeneme. AI bude silít, HI bude slábnout... Tento scénář je podle mě nejpravděpodobnější pro vzdálenější budoucnost. V ní formálně bude AI sloužit všem, ale fakticky budou všichni sloužit AI. Jestli si to uvědomí (lidé i AI), nevím. Ale záleží na tom?

František Houdek

Odposlechnuto

Stát Virginie má novou demokratickou guvernerku. Takže nově nesmíte vlastnit střelnou zbraň bez dozoru dospělých, pokud je vám méně než 21 let. Věk zletlosti je ve Virginii 18 let.

Takže pokud je vám 20 let, tak nesmíte mít zbraň, pokud na vás nedohlží alespoň osmnáctiletý.

Michal Poláček

DOGMA

VRAŽDA NA BLACKWATER LANE – zpočátku atmosférický, postupně ale čím dál tím předvídatelnější thriller, který se jednou dá vydržet, pokud netrpíte přehnanou averzí k hezké ženské, která měla v minulosti módní psychické problémy, pak si vzala chlapa vypadajícího jako Jiří Němeček na steroidech, a nakonec zdědila obrovský barák, aniž by cokoliv sbírala... No nezabili byste ji?

ZÁHADA STRAŠIDELNÉHO ZÁMKU – štedrovečerní pohádka ČT má bod za mírnou snahu o humor, ale jinak bohužel... Když se film začne překlápět do druhé poloviny a konečně začne nabírat jakýsi děj a velmi mírný spád, přibírá také na hlouposti celkové i jednotlivých point, přičemž všechno společně graduje ve finále. Je zbytečné na to být jen jednou koukat, i se o tom více rozepisovat.

BITVA V ÚSTÍ ŠELDY – je válečný film z půli cesty do Berlína i k divákovi. Není špatně natočený, ale rozpadá se na jednotlivé příběhy i scény, historicky občas nedává smysl a prostě nedrží pohromadě.

MORTAL KOMBAT II – je tak o 20 % hloupější, ale i o 20 % zábavnější, než jsem čekal. Jak taky chcete vydolovat drámo ze zápasů na život a na smrt ve světě, kde lze kohokoliv oživit...? Pročež kdyby tvůrci přitlačili na pilu na straně humoru, udělali by jen dobře.

NOČNÍ KOUPÁNÍ – mělo dobrý nápad nahradit strašidelný dům strašidelným bazénem, a další v tom, že neperzonifikovalo zlo, ale bohužel nedotáhlo děj a přetáhlo to s bubákama. Pro zájemce o horor zajímavá zkušenost, ale zda těm ostatním bude stát za vidění, toť otázka...

PRŮSEK (Španělsko, 2026) – mohl být katastrofický film o lesním požáru. Nebo mohl být dramatem o záchraně dítěte. Taky mohl být – a na to měl fakt velkou šanci – příběhem o nedorozumění, neschopnosti komunikovat a o tom, že lidi jsou největší bestie ze všech. Nakonec ale na všechno rezignoval, a byť obstojně natočený, mermomocí vypráví tuctovou historku o vině a odpuštění, navíc plnou protivných postav.

PRVNÍ ZNAMENÍ: PŘÍCHÁZÍ SATANI – je prequelem ke slavnému filmu, jenž tvoří druhou část názvu. Čímž je jasné, jak snímek dopadne, a napětí zase o něco ubude, až už skoro žádné nezbude... Ale buďme fér: příznějme filmu pár hezkých nechutných momentů, slušnou výpravu a jakž takž zdařilou atmosféru, ovšem na druhou stranu únavně dlouhou expozici, nelogičnost, i fakt, že scény na sebe navazují tak nějak kostrbatě, skoro antiplnule. Kdyby se tvůrci nesnažili přizívat na slávu vzoru (a zaplatili dobrého dramaturga), bývalo by to bylo jen ku prospěchu věci.

ROZKAZ ZABÍJET – neslušně hloupé béčko se slušnými efekty. Ačkoliv nejsem voják ani aiják, přišlo mi to z obou těchto pohledů převelice pitomé, a na akční podívanou to je zase příliš roztahané. S jiným koncem by se z toho dal udělat průměrný díl *Krajních mezí*, ale takto je to marnost, marnost a zase jen marnost.

SMRTÍCÍ MRÁZ – chtěli natočit katastrofický film, ale drobně se sekl: natočili snímek katastrofální, a ještě na něj neměli peníze. (Což je jediná logická věc na tom: že jim na takovou pitomost nikdo nedal žádné zásadnější prachy.) Možná se to jednou bude zařazovat do přehlídek filmů hloupých, až to bolí, ale do té doby vás *Smrtící mráz* může klidně nechat chladnými...

SVĚTLONOC – česko-slovenský koprodukční blábol se vzácnou souhrou nesrozumitelnosti dialogů i příběhu. Zhlédněte jen při potřebě šmírování nahoty hezkých holek a hlouposti škaředých chlapů, protože nic jiného tu za to nestojí – ani příroda, ani příběh, ani pointa.

TEMNÁ STRANA DVEŘÍ – pracuje se stokrát omletým tématem, že mrtví se mají nechat tam, kde jsou, ať už je to kdekoliv, ale zaplaťbůh či satan, že to dělá celkem svižně, v neobvyklých lokacích a poměrně krvavě. Kdyby takhle vypadaly ty nejslabší horory, jo, to by se nám žilo a koukalo!!

VÁLEČNÉ MONSTRUM – Američani s Australanama vymysleli půl století po Součkovci zápletku *Bubáků v Deception Bay* a natočili ji. Kdyby přihodili víc akce a ubrali na traumatu, oslavě Rangerů a aspoň trošku i na hlouposti, dalo se to prohlásit za koukatelné béčko, ale takhle je to jenom béčko. Béčko až céčko.

ŽALM 21 – promrhá nakonec vše, a hlavně dvě hodiny divákovy času. Anotace slibuje nábožensko-sektářský horor, ale zůstane jen u náboženství, bez sekty i bez hororu, a to navzdory tomu, že na vás každou chvíli bařne hezky ohavný obličej. Dobře to vyjádřila přítelkyně Hanka: „Ony jsou ty postavy všechny nějaké... porouchané.“

Filip Gotfrid

Odposlechnuto aneb Peklo zamrzlo?

Matěj Hollan: ... je pravda, že my, kteří jsme vítali před deseti lety migranty, tak jsme to spleť. A že jsme tomu skutečně skočili na lep.

Peňás: Prosím? Čemu jste skočili na lep?

Hollan: Tomu Wir schaffen das. Tomu, že se to zvládne. Nešlo to zvládnout. Evropa se tím možná rozsype. Je mi to líto, ale neměl jsem tehdy pravdu. To, že jsou v Německu útoky nožem na denodenním pořádku, je strašné. Je to obrovský problém a demokracie na to dojíždí. To, že má AfD pomalu třicet procent, je toho důsledek. V tomhle měly východní země pravdu a neměl pravdu Západ. Byl to idealistický koncept, který se ukázal neuskutečnitelný.

Z debaty v Salonu Týdeníku Echo

Andrej Babiš je gentleman. Pustí dámu sednout.

TOMMY69 po soudu s Janou Nagyovou

25.-28.9.2026
CHOTĚBOŘ

Parcon 2026

Registrace už byla zahájena pomocí systému Amber na stránce: <https://www.parconchotebor.cz/vstupne/>

EUROPEAN SCIENCE FICTION SOCIETY

Ceny ESFS – nominace 2026

Ceny za úspěch v kategoriích

Nejlepší beletristické dílo

Karolina Francová: *Metamorf* (Brokilon)

Nejlepší internetová publikace

Legie.info – databáze čs. a sl. knih a povídek SF, F a H

Nejlepší komiks nebo grafický román

Branko Jelinek: *Oskar Ed – Můj nejlepší přítel* (Lipník)

Nejlepší akce, festival nebo con pořádaný fany

FénixCon – mezinárodní setkání přátel fantastiky, Brno

Ceny Síně slávy

Nejlepší výtvarník

Mikuláš Podprocký – ilustrátor a autor komiksů

Nejlepší autor

Ondřej Neff – spisovatel, literární teoretik, novinář, fotograf, průkopník Internetu

Nejlepší vydavatel

Jakub Němeček – nakladatelství *Gnóm!*

Nejlepší promotér

Václav Pravda – organizátor více než 90 conů věnovaných sci-fi a fantasy, z nichž největším je *Comic Con Prague*

Nejlepší překladatel

Pavel Bakič – přeložil např. sérii „Knihy nového slunce“

Cena Chrysalis 2026

Ondřej Blaho – nadějný nováček, román *Severní den* (Mystery Press)

NON FICTION

Michail Šiškin

Mír nebo válka

(Rusko a západ)

I tuhle knihu mi doporučil Pavel Kosatík, autor ji sestavil z esejí, které do roku 2019 vydával ve švýcarských a německých denících. Tam s vzhledem do dějin Ruska analyzoval tehdejší dění a ve výhledu do budoucna předpověděl válku na Ukrajině.

Za esenci ruských dějin považuje pozorování Alexandra Gercena, který již v devatenáctém století napsal, že *stát se v Rusku zabydlel jako okupační armáda*. Nejprve to byli Vikingové, pak Mongolové a Zlatá horda, ta za sebe nechala daně vybírat poslušná ruská knížata, která se v zájmu sebezáchovy musela chovat jako okupanti ve vlastní zemi. Ta moskevská kolaborovala nejméně úspěšně, a proto později založila říši.

Petr III. v roce 1762 osvobodil šlechtu od povinné státní služby a povolil jí cestování do zahraničí, tím přestala být „nevolníkem“ cara, tedy státu. Osvobozením šlechty se z nevolníků stali otroci statkářů, takže první svobodní lidé v Rusku se stali otrokáři. Marcus Tullius Cicero řekl: *Otrok nesní o svobodě, ale o vlastních otrocích*. V antickém Římě byli otroci a páni, v Rusku, zvláště tom dnešním, kde si nikdo nemůže být jistý majetkem a to, co má, je mu jen přiděleno, se dokonce nestanete ani otrokářem, ale jen dozorcem.

Od té doby je Rusko zemí dvou národů, rozdělilo se na „ruské Evropany“, lidi upřednostňující západní hodnoty, hlavně svobodu a osobní důstojnost, a pak ty, pro které je důležitější patriarchální uspořádání zajišťující stabilitu.

Dnešní Rusko je rovněž hluboce poznamenané vězeňskou zkušeností velké části společnosti, když ne přímou, tak zděděnou po předcích. Ta se promítla do morálky, hodnotových soudů, etiky, etikety a dokonce i slovní zásoby.

(Dle mého i do genofondu, dnešní Rusové jsou potomky těch s nejostřejšími lokty, těch, kteří předbíhali ve frontě na chleba, ti slušnější nepřežili a nepředali tím pádem své geny do dalších generací, pozn. ZR.)

Člověk, zvláště obyvatel země neúspěšně ve většině civilizačních výkonů, potřebuje být na něco pyšný. Ruští vládci již několik generací exploatují vítězství ve Velké vlastenecké válce, která samozřejmě nezačala jejich napadením Polska, ale až když na Rusko zaútočil jeho spojenec a spoluvník, Německo.

Samuel Johnson řekl: *Vlastenectví je poslední útočiště darebáků*. Asi nepřekvapí, že se to v dnešním Rusku vykládá tak, že i ten největší padouch uchovává v duši světlé místo, kde přežívá jeho láska k vlasti. Ruské vlastenectví a lidový patriotismus je dvojčetem pocitu ponižení. *Otrok je hrdý na bohatství a velikost svého pána*. Místo VŘSR (VOSR) se dnes v Rusku slaví Den vítězství, jen místo hesla *Nikdy válku se dnes křičí Můžeme to zopakovat*. Vlastenectví je vysvětlení, proč Rusové musí žít hůř než ostatní. **ZR** Michail Šiškin: *Mír nebo válka, (Rusko a západ), Prostor, 2025, překlad Rudolf Řežábek, 224 str., 397 Kč*

